

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

SOCIALVÅRD

SAMHÄLLETS BARNAVÅRD

1960

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1962

INLEDNING

TILL

Samhällets barnavård / Kungl. Socialstyrelsen = [Public child welfare] / [Social Welfare Board]. – Stockholm, 1934-1962. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1928-1960.

År 1931, år 1934 utgiven av Statistiska centralbyrån.

1931-1949 med innehållsförteckning och sammanfattning på franska. 1950-1960 med innehållsförteckning och sammanfattning på engelska.

1937-1949 med parallelltitel på franska: Protection de l'enfance. 1951-1960 med parallelltitel på engelska: Public child welfare.

Efterföljare:

Socialhjälpen / Kungl. Socialstyrelsen = [Social assistance] / [Social Welfare Board]. – Stockholm, 1959-1962. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1957-1960

Socialvården / Statistiska centralbyrån = Social welfare statistics / National Central Bureau of Statistics. – Stockholm, 1963-1983. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1961-1981

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

SOCIALVÅRD

SAMHÄLLETS BARNAVÅRD

1960

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1962

OFFICIAL STATISTICS OF SWEDEN
SOCIAL WELFARE

PUBLIC CHILD WELFARE

1960

SOCIAL WELFARE BOARD

STOCKHOLM 1962

FÖRORD

Socialstyrelsen framlägger härmed berättelse angående samhällets barnavård år 1960.

Inom styrelsen har ledningen av hithörande arbeten handhåfts av förste aktuarien Linnéa Jonsson, under vilkens överinseende berättelsen utarbetats av aktuarien Marianne Elg.

Stockholm i mars 1962

ERNST BEXELIUS

Erland v Hofsten

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

CONTENTS

	Sid		Page
SAMMANFATTNING PÅ ENGELSKA	5	SUMMARY IN ENGLISH	5
INLEDNING	9	INTRODUCTION	9
I. BARNAVÅRDSNÄMNDERNAS VERKSAMHET ÅR 1960	9	I. THE ACTIVITY OF THE CHILD WELFARE COMMITTEES	9
Förebyggande åtgärder	9	Preventive actions	9
Skyddsuppfostran	12	Protective upbringing	12
Samhällsvård	17	Social protection	17
Vårdkostnader för omhänder- tagna barn	20	Costs incurred in caring for the children	20
Fosterbarn	21	Foster children	21
Allmän översikt	24	General survey	24
Barnavårdsmanenskap	26	Child welfare guardians	26
Bidragsförskott och utfyllnads- bidrag	29	Maintenance advances	29
Arbetsföreläggande	31	Compulsory work order	31
II. BARNAVÅRDSANSTALTER ÅR 1960	32	II. CHILDREN'S HOMES, HOLIDAY CAMPS AND DAY NURSERIES	32
Barnhemmen	32	Children's homes	32
Barnkolonierna	37	Children's holiday camps	37
Barnavårdsanstalter för halv- öppen barnavård	42	Day nurseries and nursery schools	42
III. UNGDOMSVÅRDSSKOLORNA ÅR 1960	45	III. REFORMATORY SCHOOLS	45

SUMMARY IN ENGLISH

Legislation on Public Child Welfare

The most important measure dealing with public child welfare is the Child Welfare Act of 1924 (with amendments). Under this Act each municipality must set up a Child Welfare Committee which, in special cases, may interfere and provide protection, care or education for children and adolescents either by taking preventive action or by taking charge of them for protective upbringing or social protection. The Child Welfare Committees are also responsible for the supervision of the care of foster children.

Other legislation lays down that the duties of the Child Welfare Committees are to include the appointment of child welfare guardians and the hearing of cases regarding maintenance advances, the advance allowances for children.

Preventive action, for children under 18, can consist of a warning to the parents, a warning to the child, an order to utilize a suitable institution designed to supplement home training (e. g. day nurseries, vocational welfare schools, etc.) or to provide the child with a suitable occupation prescribed by the Child Welfare Committee. Persons aged 18-21 may be charged by the Committee to live an orderly life or, when required, work may be found for them. Protective upbringing may be resorted to when the circumstances warrant interference even without the consent of the parents. Recourse is had to this measure not only in all cases of delinquency or where children are in danger of becoming delinquents but also in cases of maltreatment and serious neglect or of some other danger to life or health. Preventive action should have been tried before a person is taken in charge for protective upbringing; no one is to be removed from his home until it has proved impossible to obtain correction in any other way. Where an allowance alone is insufficient, a child improperly cared for or in need of special care may be taken charge of for social protection. This, however, always requires the consent of the parents.

By foster child is meant every child less than 16 years of age who is brought up in a private home other than that of his parents or by a specially appointed guardian. Children taken charge of for protective upbringing or social protection who are boarded out in private homes within the district of the responsible Child Welfare Committee do not come under the Committee in its capacity of supervisor of foster children.

Preventive action

In the course of 1960 the Child Welfare Committees resolved to take preventive measures in 17 239 cases. This corresponds, on an average, to 7,4 of every 1 000 children under 21. The city of Stockholm accounted for the highest frequency with 14,2 resolutions per 1 000 children, while the corresponding figures in Gothenburg and Malmö were respectively 8,2 and 9,0 per 1 000 children.

Of these children about 80 per cent were boys. The most common action taken either separately or in combination with other measures, was the probation order, which was applied in the case of 69 per cent of the children. In the major cities practically all the children concerned were placed under probation whereas it was less common in the rural districts.

Approximately 10 per cent of the children against whom preventive action

was enforced in 1960 had not yet reached their 10th year, while 81 per cent had passed their 13th year.

Protective upbringing

In 1960, for the whole year or for part of it, about 8 600 children were taken charge of for protective education and training. On an average, this corresponds to 3.7 out of every 1 000 children below the age of 21. The highest frequency is recorded for Stockholm and Gothenburg with respectively 6.7 and 6.6 per 1 000 children.

In respect of 1 740 of the children the order to take charge of them was made during 1960. About 15 per cent of the children had not yet reached the age of 7, while 76 per cent had passed their 13th year.

The most common reasons for children being taken charge of for protective upbringing were cases of maltreatment and the serious neglect of children under 16 years and also all cases of misconduct by children under 18 (respectively 38 and 46 per cent).

Approximately 54 per cent of the children who were taken charge of for protective upbringing were cared for in private homes, 9 per cent in children's homes, 24 per cent in reformatory schools, while 7 per cent received care in other institutions, e. g. hospitals, mental institutions etc. During the first year of treatment the proportion of children in children's homes is considerable. Of the children taken in hand in 1960, 36 per cent were cared for in children's homes.

Social protection

In 1960 23 348 children received social protection; this corresponds to 13.2 per 1 000 children who had not reached the age of 16. The proportion is highest in Gothenburg with about 31 per 1 000 children, while in Stockholm and Malmö the corresponding figures are 26 and 23 per 1 000 children respectively. About 93 per cent of the children had been taken charge of owing to economic distress at home or need for protection.

During 1960 9 430 children were taken charge of for social protection. About 67 per cent of these children had not reached the age of 7. The majority of the children, 62 per cent, went to children's homes, while 33 per cent received care in private homes and 4 per cent in some other institutions.

The provisions of social protection is of short duration, 2.1 years on an average, especially in the major cities. In Stockholm, Gothenburg and Malmö about 69 per cent of the children who were looked after in 1960, were discharged in the same year, while the corresponding proportion in the rural districts was 41 per cent.

Costs incurred in caring for the children

The cost of providing care, e. g. protective upbringing and social protection, amounted during the year to 26.4 million crowns. Of this sum, 24.1 million crowns consisted of the cost of child care in private homes or other institutions, while 2.3 million crowns covered expenditures on equipment, travelling expenses etc.

Supervision of foster children

The number of foster children, i. e. children brought up in homes other than

their parents' home, amounted to 28 000 on the 31 of December 1960. This corresponds on an average to 15.6 of every 1 000 children under 16. Of these, about 6 700 were taken charge of and placed in private homes in the municipality in which the Child Welfare Board had ordered action to be taken, and about 2 000 children were taken into the care of the Child Welfare Board in Stockholm and placed outside the city. All these children were exempted from the local arrangements for supervision of foster children. Thus, there remain about 19 000 children who are foster children in the true sense of the term.

56 per cent of the foster children were born out of wedlock. About 29 per cent of the children had not reached the age of 7, and 30 per cent had reached their 13th year. During 1960 approximately 3 500 children were registered as foster children. 61 per cent of these were under 7 years old. About 53 per cent of the children lived with relatives, and for 60 per cent of the children their relatives, usually their mothers, had provided the foster homes.

Child welfare guardians and maintenance advances

A child welfare guardian is appointed for the children of unmarried mothers and in special cases for children born within a marriage. At the end of 1960 child welfare guardians were appointed for 41 100 children born in wedlock, and for 92 800 born out of wedlock.

At the end of 1960 there were in all 1 529 child welfare guardians, 700 of whom were women. In the rural districts the female guardians were relatively few (37 per cent), whereas they were in the majority in the towns (82 per cent).

If the father of an illegitimate child or divorced father fails to pay the maintenance he has been ordered or has agreed to contribute, the Child Welfare Committee grants maintenance advances. In 1960 the maximum rate was 858 crowns per year and child. In 1960 there were about 74 300 children with maintenance advances. The sum granted was 45 million crowns. Fathers with maintenance obligations repaid 21.9 million crowns in 1960.

Children's homes, country camps and day nurseries

Special arrangements, approved by the county council, are made for the organization of children's homes in each county. At the end of 1960 there were 181 children's homes, with a total of 4 119 places, in the whole country. Of the 181 children's homes 37 were infants' homes for the care of babies who are not accompanied by their mothers, 21 were maternal homes for care of infants with mothers and 5 were a combination between the two. 81 were provisional homes for temporary care, training and observation of children one year old or more and 37 permanent homes for care and training of children aged one year or more for a longer period of time.

During 1960 8 988 children entered the children's homes. Most of them (71 per cent) came from their own homes while 20 per cent came from hospitals and other institutions.

Children's holiday camps are open in the summer. At the end of 1960 there were 581 camps with a total of 22 600 places. About 33 000 children stayed at these country camps with a mean stay of 37 days. About 20 per cent of the children had not reached the age of 8, while 65 per cent were between 8-11 years of age.

In 1960 there were 309 day nurseries for the whole-day care of children under school age, 922 nursery schools for several hours a day for children between 4 and 7 years of age and 130 play-centres for school-

children in after-school hours. These institutions provided a total of 51 100 places. Most of these institutions are found in Stockholm and Gothenburg (about 40 per cent).

Reformatory schools

Juvenile delinquents who have been taken charge of for protective education and who it has not been thought advisable to board out in foster homes or children's institutions are usually taken to some reformatory school. At the end of 1960 there were 25 schools with a total of 949 places, 70 per cent being for boys. At the same time the reformatory schools had 1 527 pupils, 180 of whom were boarded out in private homes and 406 discharged on probation. The other 941 stayed in the schools. Of the pupils in school 63 per cent were between 15-17 years of age. During 1960 794 new pupils were admitted to the reformatory schools.

INLEDNING

Enligt lag den 6 juni 1924 om samhällets barnavård och ungdomsskydd med därefter införda ändringar skall barnavårdsnämnd finnas i varje kommun. Barnavårdsnämnden har att med uppmärksamhet följa de inom kommunen rådande förhållandena i avseende på barns och ungdomars vård och uppfostran samt att i särskilda fall ingripa genom förebyggande åtgärder eller genom omhändertagande. Vidare skall barnavårdsnämnden öva tillsyn över fosterbarnsvården samt över de inom kommunen belägna barnavårdsanstalterna. Nämnden förordnar också barnavårdsmän och utövar tillsyn över deras verksamhet samt beviljar bidragsförskott och utfyllnadsbidrag.

Föreliggande årsberättelse redovisar barnavårdsnämndernas verksamhet samt verksamheten vid barnavårdsanstalter och ungdomsvårdsskolor under år 1960, vilket som bekant är sista året 1924 års barnavårdslag gällde. Berättelsen är i huvudsak av samma omfattning som den närmast föregående.

I. BARNAVÅRDSNÄMNDERNAS VERKSAMHET ÅR 1960

Genom Kungl brev den 30 december 1947 ålades barnavårdsnämnderna att varje år upprätta statistisk redogörelse över sin verksamhet. Redogörelsen avlämnas till socialstyrelsen och omfattar de uppgifter som i följande årsberättelse redovisas på sid 9-31.

Efter erforderlig granskning och komplettering av primärmaterial bearbetas samtliga uppgifter utom i fråga om fosterbarnen där ett femtedelsurval göres. Uppgift om kostnaderna för bidragsförskott och utfyllnadsbidrag erhålles från socialdepartementet.

Förebyggande åtgärder

Enligt Bvl 22 § kan omhändertagande för skyddsuppfostran ske då ett barn utsätts för vanvård, är eller löper risk att bli vanartat. I de fall då barnavårdsnämnden anser rättelse möjlig utan att barnet behöver skiljas från hemmet kan den besluta om förebyggande åtgärder enligt 23 §. Med förebyggande åtgärder förstås, att föräldrarna tilldelas en allvarlig förmaning att bättre ta hand om sina barn eller att barnet ges en allvarlig varning. Nämnden kan också föreskriva, att barnet skall tillbringa viss tid i barnträdgård, daghem eller liknande institution eller hålla sig till viss av nämnden bestämd lämplig sysselsättning. Ungdomar mellan 18 och 21 år uppmanas att föra ett ordentligt liv samt erinras om de påföljder som i annat fall kan inträda. Om de saknar arbete, skall nämnden försöka hjälpa dem att anskaffa lämpligt sådant. Nämnden kan också ställa barnen eller ungdomarna under övervakning. Kombination mellan ovan nämnda åtgärder är vanlig.

Verksamhetens omfattning. Av tabell A framgår att barnavårdsnämnderna vidtagit förebyggande åtgärder mot 17 239 barn och ungdomar under år 1960.

TAB A. BARN OCH UNGDOM SOM VARIT FÖREMÅL FÖR FÖREBYGGANDE
 ATGÄRDER UNDER ÅR 1960, LÄNSVIS

	Antal	Per 1000 av be- folkn under 1) 21 år	därav, i %, före- mål för förma- ning, varning mm	%, före- byggan- de över- vakning	Nytil- komna fall av förebyg- gande övervakn	därav, i %, pojk- ar
Stockholms stad	3 173	14,2	-	100,0	1 167	64,5
Stockholms län	1 199	7,7	41,7	69,2	397	81,1
Uppsala "	378	7,2	61,1	43,7	86	86,0
Södermanlands "	526	7,3	62,4	68,1	204	84,3
Östergötlands "	907	8,1	53,9	66,2	305	77,7
Jönköpings "	452	5,0	75,0	54,6	115	80,9
Kronobergs "	173	3,6	76,3	45,1	40	77,5
Kalmar "	389	5,3	69,4	60,7	128	76,6
Gotlands "	129	7,0	67,4	59,7	32	90,6
Blekinge "	401	8,9	82,0	43,9	90	82,2
Kristianstads "	394	4,9	74,4	48,2	82	75,6
Malmöhus "	1 386	7,4	39,8	72,0	388	72,2
därav Malmö	613	9,0	19,4	81,6	192	70,3
Hallands "	205	3,9	70,7	66,8	72	90,3
Göteb o Bohus "	1 382	7,4	30,3	79,4	517	74,3
därav Göteborg	973	8,2	14,1	89,3	373	72,4
Älvsborgs "	766	6,7	58,1	62,1	217	68,2
Skaraborgs "	430	5,5	67,4	51,2	86	68,6
Värmlands "	564	6,5	66,0	50,5	139	77,7
Örebro "	629	7,9	59,1	67,1	201	81,1
Västmanlands "	439	5,7	50,1	69,2	134	67,9
Kopparbergs "	626	6,9	75,1	51,9	171	85,4
Gävleborgs "	676	7,4	67,9	60,7	213	78,4
Västernorrlands "	501	5,5	68,7	52,5	123	77,2
Jämtlands "	165	3,6	70,3	44,2	38	81,6
Västerbottens "	564	6,7	74,8	48,4	122	81,1
Norrbottnens "	785	7,9	76,2	52,2	195	84,6
Summa	17 239	7,4	47,7	68,6	5 262	75,0
År 1959	15 296	6,7	54,5	61,4	4 305	76,8
" 1958	12 464	5,3	60,9	54,3	3 761	72,0
" 1957	11 280	4,9	-	55,4	-	-

1) Folkmängden 31/12 enligt 1960 års folkräkning.

Aldersfördelning mm. Av tabell B framgår att 10 % av de nytillkomna barnen som varit föremål för förebyggande åtgärder ej fyllt 10 år och att de flesta (81 %) var 13 år eller äldre. Barnen i de tre största städerna är dessutom väsentligt yngre än på andra håll. Av samtliga barn med förebyggande övervakning var 45 % nytillkomna.

TAB B. BARN OCH UNGDOM SOM VARIT FÖREMÅL FÖR FÖREBYGGANDE ÅTGÄRDER FÖRDELADE EFTER OMRÅDE OCH ALDER ÅR 1960

	Antal	därav, i %, i nedanstående ålder, år					
		-6	7-9	10-12	13-14	15-17	18-
Nyttillkomna	11 391	5,5	4,0	9,8	17,9	52,5	10,2
därav							
Sthlm, Gbg o							
Malmö	1 956	20,6	7,4	7,2	8,1	46,5	10,3
Övriga städer	5 368	2,9	3,3	11,2	21,8	52,2	8,6
Övriga kommuner	4 067	1,8	3,4	9,1	17,5	55,8	12,3

Den relativa andelen nytillkomna barn inom olika åldersgrupper som varit föremål för förebyggande åtgärder, redovisas i nedanstående tablå, liksom andelen pojkar i varje åldersgrupp.

	Antal beslut per 1 000 barn	Pojkar in- om resp ålders- grupp, %
- 9 år	1,0	59,5
10-12 "	3,1	85,7
13-14 "	8,0	84,8
15-17 "	15,7	82,6
18- "	3,8	85,2

Det framgår att den högsta frekvensen ingripanden förekom bland 15-17-åringarna men även bland 13-14-åringarna var antalet åtgärder stort.

Av samtliga barn och ungdomar som var föremål för förebyggande åtgärder var 13 427 pojkar (78 %) och 3 812 flickor.

Åtgärdernas art. De nytillkomna barnens fördelning efter åtgärdernas art redovisas i tabell C. Flera åtgärder kan förekomma i kombination med varandra. Förebyggande övervakning är vanligast i storstäderna och varning i övriga landet, vilket är ganska naturligt. På mindre orter kan barnavårdsnämnden sedan varning givits helt informellt hålla vederbörande barn under uppsikt medan denna möjlighet saknas i storstäderna om inte särskild övervakare förordnas. Åtgärden ordnande av sysselsättning är av mycket ringa omfattning och har varit så under hela 1950-talet. Av de barn som under året varit föremål för förebyggande åtgärder omhändertogs 759, emedan de förebyggande åtgärderna varit gagnlösa. De flesta av dessa barn hade haft förebyggande övervakning.

TAB C. BARN OCH UNGDOM SOM VARIT FÖREMÅL FÖR FÖREBYGGANDE ÅTGÄRDER FÖRDELADE EFTER ÅTGÄRDERNAS ART INOM OLIKA OM-
RADEN ÅR 1960

	Antal	därav, i %			
		förmaning till för- äldrarna	varning	ordnande av syssel- sättning	föreb över- vakning
Nyttillkomna	13 483	13,5	55,5	1,7	39,0
a) Stockholm	1 167	-	-	-	100,0
Göteborg	510	1,8	25,3	-	73,1
Malmö	311	5,5	34,4	1,0	61,7
Övr städer	6 545	9,3	63,1	0,9	32,7
Övr kommuner	4 950	23,8	63,0	3,3	28,0
b) därav omhändert för skyddsuppfostr under år 1960	759	7,5	24,2	6,6	87,6

Skyddsuppfostran

Finner barnavårdsnämnden de i föregående avsnitt nämnda förebyggande åtgärderna vara gagnlösa kan nämnden omhänderta barnet för skyddsuppfostran. Detta kan ske även mot föräldrarnas vilja, men i sådana fall skall nämndens beslut underställas länsstyrelsens prövning. Så skall också alltid ske, om beslut avser person som fyllt 18 år.

Verksamhetens omfattning. Det antal barn och ungdomar som omhändertogs för skyddsuppfostran under år 1960 var som framgår av tabell D 1 740. Detta betyder att i genomsnitt ett barn på 1 300 under 21 år blev omhändertaget. Under hela året eller del därav var 8 573 barn omhändertagna för skyddsuppfostran.

Av de under år 1960 omhändertagna hade 759 (44 %) samma år varit föremål för förebyggande åtgärder.

Aldersfördelning mm. Aldersfördelningen bland de för skyddsuppfostran omhändertagna barnen och ungdomarna redovisas i tabell E. Av de nyttillkomna barnen var 15 % under skolåldern medan 63 % fyllt 15 år. Som jämförelse kan nämnas att år 1954 var motsvarande siffror 20 % resp 37 %. En förskjutning i åldersfördelningen mot högre åldrar har sålunda skett under senare år. Barnen i landskommunerna var i genomsnitt yngre än barnen i städerna.

TAB D. FÖR SKYDDSUPPFOSTRAN OMHÄNDERTAGNA BARN OCH UNGDOMAR
FÖRDELADE EFTER LÄN, ÅR 1960

	Hela an- talet fall	Per 1000 av befolkn under 1) 21 år	Nyttill- komna	Antal den 31 dec 1960	därav, i %, pojkar	omhändert enl BvL 22 § mom c och d
Stockholms stad	1 489	6,7	307	1 243	66,3	54,1
Stockholms län	488	3,1	128	396	60,4	49,0
Uppsala "	124	2,4	17	103	57,3	66,0
Södermanlands "	226	3,1	49	181	64,6	63,0
Ostergötlands "	367	3,3	88	283	60,1	70,3
Jönköpings "	108	1,2	28	89	62,9	65,2
Kronobergs "	73	1,5	10	65	69,2	46,2
Kalmar "	205	2,8	31	176	64,2	44,9
Gotlands "	44	2,4	9	35	60,0	48,6
Blekinge "	200	4,5	40	165	60,6	35,2
Kristianstads "	266	3,3	41	220	53,6	23,6
Malmöhus "	803	4,3	164	662	57,4	50,6
därav Malmö	306	4,5	60	252	53,6	59,1
Hallands "	98	1,9	20	76	63,2	64,5
Göteb o Bohus "	977	5,2	182	818	56,7	48,0
därav Göteborg	788	6,6	145	661	55,1	49,3
Älvsborgs "	377	3,3	90	296	57,4	44,3
Skaraborgs "	173	2,2	52	133	48,1	43,6
Värmlands "	409	4,7	62	351	54,1	26,2
Örebro "	311	3,9	50	240	61,3	44,2
Västmanlands "	296	3,8	70	245	60,4	52,7
Kopparbergs "	322	3,6	68	253	54,5	36,0
Gävleborgs "	332	3,6	53	265	54,3	35,8
Västernorrlands "	275	3,0	53	218	62,8	42,7
Jämtlands "	131	2,9	25	105	61,0	30,5
Västerbottens "	188	2,2	34	158	57,0	27,8
Norrbottnens "	291	2,9	69	240	64,2	45,8
Summa	8 573	3,7	1 740	7 016	59,9	47,0
" 1959	8 106	3,5	1 698	6 847	59,7	44,3
" 1958	7 657	3,3	1 554	6 498	59,7	42,3
" 1957	7 236	3,2	1 218	-	-	-

1) Enligt 1960 års folkräkning

TAB E. FÖR SKYDDSUPPFOSTRAN OMHÄNDERTAGNA FÖRDELADE EFTER
ÅLDER, ÅR 1960

	Antal	därav, i %, i nedanstående ålder, år					
		-6	7-9	10-12	13-14	15-17	18-
Nyttillkomna	1 740	14,5	4,0	6,0	12,6	53,6	9,3
därav i							
Sthlm, Gbg o Malmö	512	13,3	2,3	3,9	8,6	58,8	13,1
Övriga städer	768	10,5	3,8	7,4	15,6	54,3	8,3
Övriga kommuner	460	22,6	6,0	6,1	12,0	46,7	6,5
Samtliga den 31 dec 1960	7 016	12,7	8,2	11,4	13,0	41,0	13,7
därav i							
Sthlm, Gbg o Malmö	2 150	12,3	7,3	9,8	9,5	42,1	18,9
Övriga städer	2 710	10,6	7,0	10,5	13,6	45,6	12,8
Övriga kommuner	2 156	15,6	10,8	14,1	15,7	34,2	9,6

Av nedanstående tablå framgår att åldersgrupperna 15-17 år har den högsta frekvensen omhändertaganden per 1 000 barn i motsvarande åldersgrupp såväl bland nyttillkomna som bland samtliga.

	Antal omhändertagna per 1 000 barn	
	Nyttillkomna	Samtliga den 31 dec 1960
- 6 år	0,3	1,2
7- 9 "	0,2	1,8
10-12 "	0,3	2,2
13-14 "	0,9	3,6
15-17 "	2,4	7,5
18- "	0,5	3,1
Tillhoppa	0,7	3,0

Av de under år 1960 omhändertagna barnen och ungdomarna var 1 098 (63 %) pojkar och 642 flickor. Utomäktenskaplig börd hade 255 barn (15 %).

Motiv för omhändertagandet. Tabell F visar att huvudanledningarna till barns och ungdomars omhändertagande för skyddsuppfostran är vanart eller oart (för ungdom över 18 år), d v s gravare uppförandebrister. Ca 70 % av de nyttillkomna omhändertogs av nämnda anledningar. Vanvård eller miss-handel, som ofta åberopas i kombination med fara för vanart, förekom i 1/5 av fallen. Av de under år 1960 enligt vanarts- eller oartsmomentet omhändertagna barnen var 7/10 pojkar.

Omhändertagna barns placering. Vid skyddsuppfostran kan barnet överlämnas för vård i enskilt hem, på barnhem eller ungdomsvårdsskola eller för vård å annan anstalt, d v s sjukhus, anstalt för psykiskt efterblivna etc.

Av tabell G framgår hur de 1 740 under år 1960 omhändertagna barnen placerats. Vård i enskilt hem erhöi drygt 1/3 och på barnhem 1/6 av barnen. Ungdomsvårdsskolorna mottog 1/4 av barnen medan vart 10:e barn ej blev placerat samma år det omhändertogs.

TAB F. FÖR SKYDDSUPPFOSTRAN OMHÄNDERTAGNA FÖRDELADE
EFTER ANLEDNINGEN TILL OMHÄNDERTAGANDET, ÅR 1960

	Antal	därav, i %, omhändertagna enl BvL § 22			
		mom a (vanvård)	mom b (fara för vanart)	mom c (vanart)	mom d (oart)
Nyttillkomna	1 740	19,5	17,9	68,4	2,8
därav i					
Sthlm, Gbg o Malmö	512	20,1	11,5	73,2	3,1
Övriga städer	768	17,6	13,7	74,5	3,5
Övriga kommuner	460	22,2	32,0	53,0	1,3
Pojkar	1 098	16,0	14,9	73,4	2,1
Flickor	642	25,5	22,9	60,0	4,0
Samtliga den 31 dec 1960	7 016	37,9	32,2	45,7	1,3
därav i					
Sthlm, Gbg o Malmö	2 150	40,2	24,9	51,5	1,8
Övriga städer	2 710	35,8	25,9	54,5	1,1
Övriga kommuner	2 156	38,1	47,4	28,9	1,0
Pojkar	4 200	32,8	28,3	52,7	0,8
Flickor	2 816	45,4	38,1	35,3	2,0

TAB G. FÖR SKYDDSUPPFOSTRAN OMHÄNDERTAGNA FÖRDELADE EFTER
VÅRDSÄTT, ÅR 1960

	Antal	därav, i %, under året vårdade i					
		enskilt hem	barn- hem	ungdoms- vårds- skola	annan anstalt	annan ej plats	annan ej placerade
Nyttillkomna	1 740	35,5	16,7	24,7	9,1	2,9	11,0
därav i							
Sthlm, Gbg o Malmö	512	25,6	20,1	27,0	22,1	1,0	4,3
Övriga städer	768	41,0	11,5	25,7	3,8	3,5	14,6
Övriga kommuner	460	37,4	21,7	20,7	3,7	4,1	12,4
Samtliga den 31 dec 1960	7 016	53,9	8,6	24,0	6,7	3,0	3,7
därav i							
Sthlm, Gbg o Malmö	2 150	44,3	10,1	30,1	11,8	2,4	1,2
Övriga städer	2 710	51,8	8,1	27,5	4,0	2,9	5,8
Övriga kommuner	2 156	66,0	7,8	13,6	5,1	3,7	3,8

Av de vid årets slut kvarvarande barnen var mer än hälften placerade i enskilt hem medan mindre än 1/10 fanns på barnhem.

Hur vårdformerna varierar med orsakerna till omhändertagandet framgår av tabell H. I de fall orsakerna varit vanvård eller fara för vanart har vården företrädesvis blivit enskilt hem (4/5 av fallen). Vanart och oart resulterar i att hälften av fallen får vård på ungdomsvårdsskola, men många placeras även för vård i enskilt hem.

TAB H. FÖR SKYDDSUPPFOSTRAN OMHÄNDERTAGNA FÖRDELADE EFTER
DET HEM DE ÖVERLÄMNATS TILL, ÅR 1960

	Omhändertagen på grund av			
	vanvård	fara för vanart	vanart	oart
Samtliga den 31 dec 1960	2 656	2 261	3 208	91
därav, i %, vårdade i				
enskilt hem	79,4	79,4	25,6	12,1
barnhem	13,0	11,5	4,6	1,1
ungdomsvårdsskola	-	-	51,0	54,9
annan anstalt	4,3	4,1	9,4	15,4
annat håll	1,1	2,3	4,2	6,6
ej placerade	2,2	2,6	5,3	9,9

Omhändertagandets längd. Av tabell I, som visar vilket år de under år 1960 från skyddsuppfostran utskrivna omhändertagits, framgår att vårdtiden i genomsnitt varit 4,6 år. Sedan 1957 har den genomsnittliga vårdtiden minskat med nästan 11 månader.

TAB I. FRÅN SKYDDSUPPFOSTRAN UNDER ÅR 1960 AVGÅNGNA BARN
FÖRDELADE EFTER ÅRET FÖR OMHÄNDERTAGANDET

	Antal	därav, i %, omhändertagna år					Omhändert antal år
		1959- 1960	1957- 1958	1954- 1956	1950- 1953	1949 el tid	
Sthlm, Gbg o							
Malmö	421	13,3	46,3	29,0	5,9	5,5	4,4
Övriga städer	685	27,9	33,1	21,0	8,8	9,2	4,6
Övriga kommuner	451	33,9	27,9	16,4	9,5	12,2	4,7
Summa	1 557	25,7	35,2	21,8	8,2	9,1	4,6
År 1959	1 259	-	-	-	-	-	4,9
" 1958	1 159	-	-	-	-	-	5,2
" 1957	1 137	-	-	-	-	-	5,5

Länsstyrelsens prövning av barnavårdsnämndens beslut. Beslut om omhändertagande för skyddsuppfostran skall underställas länsstyrelsens prövning i de fall föräldrarna inte lämnar sitt medgivande därtill. Så skall även ske i de fall omhändertagandet avser 22 § mom d (asocial ungdom som fyllt 18 år). Antalet beslut som underställts och godkänts av länsstyrelse (i Stockholm ÖA) framgår av nedanstående tabell, som avser de under året nytillkomna (exkl beslut som avser 22 § mom d). Hur många beslut som underställts länsstyrelse men ej godkänts är okänt.

	Prövade beslut (exkl 22 § mom d)	
	Antal	i % av ny- tillkomna
Sthlm, Gbg o Malmö	100	19,5
Övriga städer	124	16,1
Övriga kommuner	94	20,4
Tillhopa	318	18,3

Som framgår av efterföljande tablå var frekvensen prövade beslut högst bland barn under 10 år och lägst bland barn i åldern över 16 år.

	Prövade beslut (exkl 22 § mom d)	
	Antal	i % av ny-tillkomna
- 6 år	95	37, 5
7- 9 "	36	52, 2
10-12 "	34	32, 4
13-15 "	76	16, 8
16- "	77	8, 9
Tillhopa	318	18, 3

Samhällsvård

Om ett barn under 16 år utsätts för nöd i hemmet, skall det omhändertaras för samhällsvård. Denna nöd kan vara orsakad av föräldrarnas liknöjdhet, sjukdom eller annat, som gör dem oförmögna att vårda barnet. Även i de fall barnet överges eller lämnas ensamt genom föräldrarnas död skall det omhändertaras, om så är nödvändigt. I det följande benämns dessa och liknande anledningar till omhändertagandet "nöd i hemmet". I vissa fall kan kroppslig eller själslig sjukdom hos barnet göra det nödvändigt att samhället träder till, då föräldrarna icke själva kan bereda barnet den vård det kan anses vara i behov av. I det följande kallas detta "sjukdom hos barnet". Omhändertagande för samhällsvård, vare sig det sker på grund av nöd i hemmet eller sjukdom hos barnet, kan endast ske efter föräldrarnas medgivande.

Den nöd som föranleder ett omhändertagande kan vara permanent eller mera tillfällig, men det sistnämnda är vanligast. Ibland kan det vara svårt att avgöra, om nödtillståndet är sådant, att det bör avhjälpas genom samhällsvård, eller om förutsättningar för skyddsuppfostran föreligger (vanvårdsmomentet). I senare fallet bör skyddsuppfostran också tillgripas. Det kan även inträffa, att samhällsvård behöver övergå i skyddsuppfostran, nämligen om föräldrarna påyrkar samhällsvårdens upphörande, men detta ej kan ske utan att barnet utsättes för fara till sin kroppsliga eller själsliga hälsa.

Verksamhetens omfattning. Under år 1960 blev 9 430 barn omhändertagna för samhällsvård. Hela antalet samhällsvårdade barn har som syns av tabell J inte undergått någon förändring sedan föregående år.

I tabell J redovisas barnens fördelning på olika län såväl absolut som i relation till samtliga barn i åldern under 16 år, dvs upp till den ålder då samhällsvården senast skall upphöra. De under år 1960 omhändertagna motsvarar 5, 3 per 1 000 barn under 16 år. Den högsta frekvensen samhällsvårdade barn (samtliga) förekom i de tre största städerna - mer än 20 per 1 000 barn under 16 år.

Aldersfördelning mm. Aldersfördelningen bland de nytillkomna barnen framgår av tabell K. Flertalet är i förskoleåldern (67 %). Vidare framgår att 37 % av de vid årets slut kvarvarande barnen var i förskoleåldern. I de tre största städerna var denna andel 43 %. Med ökad befolkningstäthet sker alltså en förskjutning mot lägre åldrar.

Av de under år 1960 omhändertagna barnen var 5 285 (56 %) pojkar och 4 155 flickor samt 30 % av utomäktenskaplig börd. Av de sistnämnda barnen var 40 % under 1 år.

TAB J. FÖR SAMHÄLLSVÅRD OMHÄNDERTAGNA BARN FÖRDELADE EFTER LÄN, ÅR 1960

	Hela antalet fall	Per 1000 av be-folk under 16 år ¹⁾	Nyttillkomna	Antal den 31 dec 1960	därav, i %, omhändertagna på grund av	
					nöd i hemmet	sjukdom hos barnet
Stockholms stad	4 328	26,2	1 770	2 643	95,3	14,7
Stockholms län	1 731	14,6	761	1 064	94,0	7,0
Uppsala "	592	14,8	158	421	95,7	4,8
Södermanlands "	617	11,2	244	400	92,0	11,3
Östergötlands "	1 234	14,6	548	679	92,9	7,4
Jönköpings "	479	6,9	181	287	87,8	14,3
Kronobergs "	225	6,1	85	139	89,2	11,5
Kalmar "	553	10,0	151	394	88,8	12,7
Gotlands "	180	12,7	49	129	93,8	6,2
Blekinge "	383	11,5	97	275	92,7	8,0
Kristianstads "	393	6,5	103	265	81,5	18,9
Malmöhus "	2 298	16,5	1 254	1 071	93,6	8,2
därav Malmö	1 186	23,2	740	470	94,0	9,4
Hallands "	218	5,4	87	141	79,4	22,7
Göteb o Bohus "	3 137	21,9	1 558	1 592	94,3	6,3
därav Göteborg	2 768	30,7	1 394	1 379	94,6	5,9
Älvsborgs "	879	10,1	384	526	88,6	12,4
Skaraborgs "	345	5,8	115	253	92,9	7,5
Värmlands "	804	12,1	291	531	95,1	5,1
Örebro "	782	13,0	286	471	88,5	11,7
Västmanlands "	710	12,1	312	429	90,7	9,6
Kopparbergs "	500	7,3	172	369	91,6	9,8
Gävleborgs "	768	11,1	250	533	94,2	6,6
Västernorrlands "	745	10,8	184	544	94,9	5,7
Jämtlands "	419	12,2	122	291	93,8	6,5
Västerbottens "	420	6,6	125	270	88,5	11,9
Norrbottens "	608	8,0	143	407	94,8	5,4
Summa	23 348	13,2	9 430	14 124	92,9	9,7
" 1959	23 350	12,7	9 349	14 427	92,2	10,0
" 1958	23 743	12,9	9 329	14 718	90,8	11,1
" 1957	23 972	13,1	9 186	14 816	91,8	10,2

1) Folkräkningen 1960

TAB K. FÖR SAMHÄLLSVÅRD OMHÄNDERTAGNA BARN FÖRDELADE EFTER
ALDER, ÅR 1960

	Antal	därav, i %, i nedanstående ålder, år						
		-1	1-3	4-6	7-9	10-12	13-14	15-
Nyttillkomna	9 430	18,4	30,6	18,4	11,7	9,3	7,2	4,4
därav i								
Sthlm, Gbg o Malmö	3 471	17,1	34,9	18,6	10,4	7,5	6,9	4,6
Övriga städer	4 186	20,3	28,4	18,0	11,5	10,2	7,4	4,2
Övriga kommuner	1 773	16,5	27,5	19,0	14,7	10,7	7,3	4,3
Samtliga den 31 dec 1960	14 124	7,3	15,7	13,6	15,6	20,3	17,6	9,9
därav i								
Sthlm, Gbg o Malmö	4 492	8,9	18,7	15,3	14,8	18,3	15,3	8,8
Övriga städer	4 542	9,0	16,2	12,3	16,2	19,3	17,4	9,6
Övriga kommuner	5 090	4,3	12,8	13,2	15,8	23,0	19,7	11,1

Att 6/10 av de för samhällsvård vid årets slut omhändertagna barnen kom från ofullständiga hem framgår av följande tablå.

	Hela antalet barn 31 dec 1960	Andel barn i % från hem där modern var ogift, änka, frånskild	död
Stockholm	2 643	55,3	5,6
Göteborg	1 379	46,3	7,0
Malmö	470	40,0	6,4
Övriga städer	4 542	54,4	8,5
Övriga kommuner	5 090	47,9	11,3
Tillhoppa	14 124	51,0	8,7

De omhändertagna barnens placering. Var de under året nyttillkomna barnen vårdats framgår av tabell L. De flesta (62 %) vårdades på barnhem, medan 1/3 vårdades i enskilt hem och ett fåtal på annan plats eller annan anstalt, d v s sjukhus, anstalt för psykiskt efterblivna etc. Dessutom fanns det 47 barn vilka ej blivit placerade under året. Vård på mer än ett sätt kan förekomma under året. Vidare framgår att landskommunerna i större utsträckning än städerna anlitar vård i enskilt hem.

Vårdformen för alla vid årets slut kvarvarande barn skiljer sig avsevärt från den som förekommer bland de nyttillkomna. 77 % av de kvarvarande barnen hade vårdats i enskilt hem och blott 17 % på barnhem.

Vårdtidens längd. Under år 1960 upphörde samhällsvården för 9 224 barn.

I tabell M är de barn, för vilka samhällsvården upphört, fördelade efter året för omhändertagandet. De flesta (61 %) av barnen hade omhändertagits år 1960. Genomsnittligt hade de barn för vilka samhällsvården upphört varit omhändertagna i 2,1 år. På landsbygden är den genomsnittliga vårdtiden mer än dubbelt så lång som i städerna - 3,5 resp 1,7 år. Detta tyder på att den situation som

TAB L. FÖR SAMHÄLLSVÅRD OMHÄNDERTAGNA BARN FÖRDELADE EFTER VÅRDSÄTT, ÅR 1960

	Antal	därav, i %, i (på)					ej pla- cerade
		enskilt hem	barnhem	annan anstalt	annan plats		
Nyttillkomna	9 430	33, 4	62, 2	3, 4	0, 5	0, 5	
därav i							
Sthlm, Gbg o Malmö	3 471	23, 4	72, 5	3, 6	0, 4	-	
Övriga städer	4 186	33, 9	60, 8	4, 1	0, 5	0, 6	
Övriga kommuner	1 773	51, 7	45, 5	1, 2	0, 6	1, 1	
Samtliga den 31 dec 1960	14 124	77, 0	16, 8	5, 3	0, 6	0, 3	
därav i							
Sthlm, Gbg o Malmö	4 492	73, 2	21, 6	4, 5	0, 6	-	
Övriga städer	4 542	76, 6	17, 4	4, 9	0, 7	0, 4	
Övriga kommuner	5 090	80, 7	12, 0	6, 3	0, 6	0, 3	

TAB M. FÖR SAMHÄLLSVÅRD OMHÄNDERTAGNA BARN FÖR VILKA VÅRDEN UPPHÖRT ÅR 1960, FÖRDELADE EFTER ÅRET FÖR OMHÄNDERTAGANDET

	Antal	därav, i %, omhändertagna år						
		1960	1958- 1959	1955- 1957	1952- 1954	1949- 1951	1948- eltid	omhän- dertan- tal år
Sthlm, Gbg o Malmö	3 790	69, 3	20, 2	4, 4	1, 7	1, 1	3, 4	1, 6
Övriga städer	3 486	64, 2	22, 7	4, 9	3, 1	1, 8	3, 2	1, 8
Övriga kommuner	1 948	41, 0	26, 4	10, 8	8, 1	5, 5	8, 2	3, 5
Summa	9 224	61, 4	22, 4	6, 0	3, 6	2, 3	4, 3	2, 1

föranleder omhändertagandet är av delvis annan karaktär i städerna än på landsbygden. I städerna utgör omhändertagandet för samhällsvård huvudsakligen ett medel för avhjälpande av mera tillfälliga nödsituationer.

Vårdkostnader för omhändertagna barn

Uppgifterna från barnavårdsnämnderna om vårdkostnaderna för de omhändertagna barnen avser kommunernas direkta bruttoutgifter för vården, oavsett om utgifterna ersätts från annat håll eller ej. Vårdkostnaderna avser dels inackorderingsavgifter i enskilda hem och vårdavgifter till barnhem, sjukhus o dyl, dels andra kostnader i samband med vården, t ex resor, utrustning. Vad kostnaderna för vården på anstalt beträffar bör observeras att dessa endast avser dem som utgår enligt fastställd taxa, ej de kostnader kommunerna i övrigt som huvudmän bestrider för barnhem, sjukhus etc, och som givetvis uppgår till betydligt större belopp. De totala vårdkostnaderna för ett antal år framgår av följande tablå.

Kostnader (i 1 000-tal kr) för barn och ungdom
som varit omhändertagna av barnavårdsnämnd

	Vård- kostnad	Annan kostnad	Summa
1954	18 200	1 400	19 600
1955	18 300	1 300	19 600
1956	18 700	1 400	20 100
1957	19 300	1 700	21 000
1958	20 400	1 800	22 200
1959	22 000	2 100	24 100
1960	24 132	2 302	26 434

Av vårdkostnadernas totalsumma kom ca 2/3 på städerna, av vilka enbart de tre största städerna svarade för drygt hälften av kostnaderna.

Huvudparten av vårdkostnaderna utgörs av vårdavgifter till enskilda eller anstalter. Dessa uppgick till 24, 1 milj kr, medan resten 2, 3 milj kr var utgifter för utrustning, resor o dyl. Av de barn som varit omhändertagna för skyddsuffostran eller samhällsvård har vårdkostnad redovisats för ca 21 000 (66 % av samtliga omhändertagna barn). Vårdkostnaderna på ungdomsvårdsskolorna bestrids helt av statsmedel. För dessa ungdomar har kommunerna inga vårdavgifter, men väl "andra kostnader". För de ungdomar för vilka vårdavgift erlagts var avgiften i genomsnitt 110 kr per månad. Motsvarande för andra kostnader var 35 kr per månad.

Fosterbarn

Enligt barnavårdslagen är barn under 16 år som fostras i annat enskilt hem än hos föräldrarna eller hos särskilt förordnad förmyndare, vilken har vårdnaden om barnet, att betrakta som fosterbarn och skall stå under tillsyn av barnavårdsnämnden i den kommun, där fosterhemmet är beläget. Vid behov kan nämnden besluta om förlängd tillsynstid, dock längst till 18 år. Nämnden har att motta anmälningar om - i vissa fall lämna tillstånd till - mottagande av fosterbarn och skall utöva fortlöpande kontroll av fosterhem och fosterbarn.

Undantagna från de särskilda bestämmelserna om fosterbarnsvård är barn som omhändertagits för skyddsuffostran eller samhällsvård och placerats i fosterhem i den omhändertagande nämndens egen kommun. Tillsynen över dessa barn är reglerad på annat sätt. Speciella bestämmelser gäller också för tillsynen av barn som omhändertagits av Stockholms stads barnavårdsnämnd och placerats i fosterhem i andra kommuner. För dessa barn handhar nämnden själv tillsynen med hjälp av lokalombud på de olika orterna.

Vid slutet av år 1960 kan hela antalet barn som fostrats i annat enskilt hem än hos föräldrarna eller särskilt förordnad förmyndare beräknas ha uppgått till drygt 28 000. Av dessa var 6 655 omhändertagna för skyddsuffostran eller samhällsvård och placerade i enskilt hem inom den kommun, vilkens barnavårdsnämnd beslutat om åtgärden, samt 2 046 barn vilka omhändertagits av Stockholms stads barnavårdsnämnd och placerats utom Stockholm. Återstår således ca 18 900 barn vilka står under lokal tillsyn.

Denna redogörelse bygger i fortsättningen på de uppgifter barnavårdsnämnderna lämnat om dessa 18 900 barn. Analysen grundar sig på 1/5 av dessa fosterbarn, varför de absoluta talen erhållits genom multiplicering med fem.

TAB N. FOSTERBARN FÖRDELADE EFTER LÄN, ÅR 1960

	Antal den 31 dec 1960	Per 1 000 av be- folken- ningen under 16 år	därav omhän- dert barn place- rade inom kommun	omhän- dert Sthlms- barn place- rade i annan kommun	foster- barn lokal tillsyn	Nyttillkomna fosterbarn un- der lokal tillsyn över- fört fr föräld- rahem barn- hem el dyl	över- fört fr foster- hem i annan kommun
Stockholms stad	1 359	8,2	589	-	770	200	80
Stockholms län	1 549	13,1	516	180	853	205	20
Uppsala	691	17,3	186	45	460	80	5
Södermanlands	972	17,7	149	167	656	135	10
Östergötlands	1 355	16,0	301	139	915	165	15
Jönköpings	1 144	16,5	116	374	654	125	-
Kronobergs	591	16,0	51	73	467	45	5
Kalmar	1 191	21,5	176	177	838	95	20
Gotlands	446	31,5	94	88	264	15	-
Blekinge	678	20,4	160	48	470	45	5
Kristianstads	1 170	19,5	171	16	983	130	10
Malmöhus	2 145	15,4	450	7	1 688	310	45
därav Malmö	751	14,7	117	-	634	80	20
Hallands	541	13,5	49	20	472	100	10
Göteborgs	1 830	12,9	773	29	1 028	245	5
därav Göteborg	1 037	11,5	657	-	380	145	5
Älvsborgs	1 284	14,8	205	72	1 007	150	20
Skaraborgs	1 111	18,7	139	113	859	90	15
Värmlands	1 218	18,4	289	112	817	125	10
Örebro	935	15,6	268	36	631	70	15
Västmanlands	829	14,1	217	24	588	100	5
Kopparbergs	994	14,4	244	54	696	185	20
Gävleborgs	1 387	20,1	387	60	940	125	5
Västernorrlands	1 433	20,9	425	94	914	170	-
Jämtlands	833	24,3	185	45	603	70	10
Västerbottens	861	13,5	203	50	608	70	10
Norrbottnens	1 084	14,2	312	23	749	75	10
Summa	27 631	15,6	6 655	2 046	18 930	3 125	350
År 1959	27 004	15,2	5 769	2 040	19 195	4 050	
" 1958	26 972	14,6	5 473	1 954	19 545	4 375	
" 1957	27 658	15,1	5 795	1 873	19 990	4 495	

Verksamhetens omfattning. I tabell N redovisas fosterbarnen år 1960 länsvis. Därvid framgår att Gotlands län har den största andelen fosterbarn med över 31 per 1 000 barn under 16 år, och att Stockholm har den lägsta andelen med 8 per 1 000. Under året tillkom under lokal tillsyn 3 475 barn, vilka också finns redovisade i tabellen.

Åldersfördelning mm. Av tabell O framgår att 61 % av de nyttillkomna fosterbarnen under lokal tillsyn var under skolåldern samt att motsvarande andel av de vid årets slut kvarvarande barnen endast var 29 %. Vidare kan nämnas att 44 % av de nyttillkomna barnen var födda utom äktenskapet.

TAB O. FOSTERBARN UNDER LOKAL TILLSYN FÖRDELADE EFTER ALDER, ÅR 1960

	Antal	därav, i %, i nedanstående ålder						
		-1	1-3	4-6	7-9	10-12	13-14	15-
Nyttillkomna	3 125	15,8	28,2	16,6	14,1	11,0	8,2	6,1
därav uå-barn	1 625	25,2	34,5	15,4	11,1	7,1	3,1	3,7
Samtliga den 31 dec 1960	18 930	2,6	12,7	14,0	18,4	22,7	16,8	12,9
därav uå-barn	10 686	3,8	16,1	15,5	18,1	20,6	14,1	11,7

Fosterhemmen. Något mer än hälften av de ca 18 900 fosterbarnen vistades hos släktingar, dvs hem som förestås av mor- eller farföräldrar, syskon eller föräldrars syskon. För omkring 60 % av barnen uppges anhörig, vanligen modern, ha anskaffat fosterhemmet och för övriga, barnavårdsnämnden eller annat allmänt organ.

TAB P. FOSTERBARN UNDER LOKAL TILLSYN I OLIKA ALDRAR FÖRDELADE EFTER FOSTERMÖDRARNAS ALDER, ÅR 1960

	Antal foster- barn	därav, i %, med fostermodern i nedanstående ålder				
		-29	30-39	40-49	50-59	60-
Släkt, samtliga därav i åldern	10 123	2,8	7,3	23,4	40,3	26,0
- 3 år	1 023	7,7	18,7	41,6	26,8	5,3
4- 6 "	1 400	2,4	8,7	37,4	40,9	10,5
7- 9 "	1 948	2,3	6,8	27,9	46,0	17,1
10-12 "	2 614	1,9	5,4	16,3	47,6	28,5
13- "	3 138	2,5	4,8	14,4	34,9	43,2
Ej släkt, samtliga därav i åldern	8 807	7,1	26,9	36,9	25,2	4,0
- 3 år	1 865	20,7	55,1	22,0	2,1	-
4- 6 "	1 258	7,0	36,2	41,6	14,0	1,2
7- 9 "	1 537	3,5	23,2	45,9	24,5	2,9
10-12 "	1 675	2,3	12,9	43,9	36,5	4,4
13- "	2 472	2,2	12,7	35,2	41,0	8,9

Tabell P visar att fostermodrar som är släkt med barnen är betydligt äldre än övriga fostermodrar. Vidare framgår att andelen barn under 4 år är betydligt mindre hos släktingar än hos övriga.

Vårdkostnader för fosterbarn. För 14 100 fosterbarn föreligger uppgift om att vårdavgift (= månadsavgift) utgått. Dessa avgifter utgjorde år 1960 sammanlagt ca 12 milj kr. Dessutom har några procent av barnen varierande eller okända avgifter, varför nämnda belopp i realiteten är något högre. Det bör dock framhållas att fostermodrarna utöver fosterlegorna erhåller allmänt barnbidrag för barnen (450 kr per barn år 1960).

	Antal	därav, i %, hos	
		släkt	ej släkt
Fosterhem anskaffat av			
moder	11 466	82,1	17,9
allm organ	7 120	7,5	92,5
bådadera	30	16,7	83,3
ej känt	314	54,7	45,3
Totalt	18 930	53,5	46,5

Enligt tabell Q uppgick vårdavgiftens storlek i genomsnitt till 89 kr per månad mot 85 kr föregående år. Beträffande avgiften för barn i icke släktingars hem är den betydligt högre än för barn i släktingars hem. Avgiften i släktingars hem var i genomsnitt 12 kr lägre per månad än i övriga hem.

De genomsnittliga vårdavgifterna för de nytillkomna fosterbarnen med vårdavgift var under år 1960 ca 110 kr per månad.

TAB Q. FOSTERBARN FÖR VILKA VÅRDAVGIFT UTGÅR FÖRDELADE EFTER VÅRDAVGIFTENS STORLEK, ÅR 1960

	Stockholm Göteborg Malmö	Övriga städer	Lands- kommuner	Hela riket
Antal nytillkomna fosterbarn	420	1 000	1 705	3 125
därav med avgift	120	520	1 125	1 765
därav, i %, med månadsavg av högst				
59 kr	-	-	1,3	0,8
60-79 "	20,8	31,7	19,6	23,2
80-99 "	8,3	12,5	14,7	13,6
100 kr eller högre	70,8	55,8	64,4	62,3
Medelvårdavg per månadkr	164	101	109	110
därav hos släktingar	115	84	92	91
Antal fosterbarn den 31 dec	1 694	4 151	13 085	18 930
därav med avgift	955	2 890	10 225	14 070
därav, i %, med månadsavg av högst				
59 kr	3,7	7,4	7,8	7,5
60-79 "	34,0	38,9	31,9	33,5
80-99 "	14,1	15,6	19,8	18,6
100 kr eller högre	48,2	38,1	40,4	40,5
Medelvårdavg per månadkr	110	87	88	89
därav hos släktingar	93	78	74	77

Allmän översikt

Antalet barn i åldern under 21 år, d v s i de åldrar där ingripande från barnavårdsnämndens sida kan förekomma, har ökat starkt sedan år 1940, vilket framgår av nedanstående tablå.

År	0-6 år	7-12 år	13-17 år	18-20 år	Tillhopa
1940	605 800	512 100	483 500	342 900	1 944 300
1946	811 900	514 200	423 000	274 700	2 023 800
1950	868 800	609 600	416 700	261 000	2 156 100
1955	763 800	759 700	487 600	259 200	2 270 400
1958	742 200	719 400	591 200	283 700	2 336 500
1959	736 500	697 700	623 300	289 300	2 346 800
1960	728 500	679 300	637 400	305 800	2 351 000

Totalt har antalet barn mellan år 1940 och 1960 ökat med ca 406 700 eller 21 %. Den låga nativiteten på 1930-talet och den motsvarande höga under förra hälften av 1940-talet medförde stora förändringar i antalet barn i olika åldrar. Antalet barn under skolåldern ökade från 1940 till 1950 med ca 43 % för att senare åter avta. Omvänt är förhållandet för barn och ungdomar mellan 13 och 21 år, där antalet var lägst omkring år 1950 för att sedan åter växa och först år 1958 nå upp till samma antal som år 1940.

Med dessa siffror som bakgrund bör tabell R över antalet barn och ungdomar, som varit föremål för nämndernas verksamhet, ses. Oaktat barnantalet ökat, har det totala antalet barn som varit omhändertagna avtagit. Detta antal var år 1940 ca 36 500 och år 1960 31 600.

Av tabellen framgår att antalet barn omhändertagna för skyddsuppfostran har ökat kraftigt mellan år 1940 och år 1960 - från 6 500 till 8 500, medan antalet samhällsvårdade barn under samma tid har minskat från 30 000 till något över 23 000.

Ovan har talats om de barn som någon gång under resp år varit föremål för samhällsvård eller skyddsuppfostran. Det antal som blivit omhändertagna (nytillkomna) resp år redovisas också i tabell R.

TAB R. ANTAL BARN OCH UNGDOMAR SOM OMFATTATS AV BARN- VÅRDSNÄMNDERNAS VERKSAMHET

Nyttillkomna barn och ung- Samtliga barn och ungdomar domar som omhändertogs under året									
		föremål för fö- byggande åtgärder		omhändertagna		föremål för förebyggan- de åtgärder eller om- händer- tagande			
Skydds- upp- fostran	Sam- hälls- vård	Hela anta- let omht ¹⁾	reby- gande åtgär- der	Skydds- upp- fostran	Sam- hälls- vård	Hela anta- let omht ¹⁾	reby- gande åtgär- der	Hela anta- let omht ¹⁾	reby- gande åtgär- der
1940	1 010	6 157	7 137	2 920	6 516	30 021	36 453	39	149
1946	989	6 916	7 867	4 583	7 922	25 539	33 333	37	681
1950	1 077	9 239	10 269	5 372	7 098	25 741	32 665	37	674
1955	1 074	9 505	10 511	8 970	6 677	25 508	32 029	40	551
1958	1 554	9 329	10 817	12 464	7 657	23 743	31 142	42	234
1959	1 698	9 349	10 968	15 296	8 106	23 350	31 273	45	635
1960	1 740	9 440	11 029	17 239	8 573	23 348	31 655	47	792

¹⁾ Utgör nettoantalet (utan dubbelräkningar)

Antalet för skyddsuppfostran omhändertagna har från år 1940 fram till år 1955 varit omkring 1 000 per år men därefter har en kraftig ökning ägt rum - ca 62 % från år 1955 till år 1960.

Beträffande de för samhällsvård omhändertagna (nyttillkomna) framgår av tabellen, att antalet ökat mellan åren 1940 och 1950 med 50 %. Därefter har antalet nyttillkomna barn varit relativt konstant.

De barn mot vilka barnavårdsnämnderna ingripit med förebyggande åtgärder har till följd av en noggrannare redovisning stigit avsevärt i antal. Deras numerär som år 1940 var 2 900 har för varje år ökat och uppgick år 1960 till ungefär 17 200 fall. En del av denna ökning torde kunna tillskrivas kommunsammanslagningen och den i samband därmed effektivare redovisningen av dessa barn.

Omhändertagande för skyddsuppfostran blir aktuell då de förebyggande åtgärder-
na bedömts vara gagnlösa eller inte visat sig ha positiv verkan. Under år 1960
var ca 25 000 barn och ungdomar p g a uppförandebrister föremål för ingripanden
av barnavårdsnämnderna. I vissa fall förekommer dubbelräkning på så sätt
att barn som under året varit föremål för förebyggande åtgärder senare under
samma år kan ha omhändertagits. Så förekommer blott i mindre utsträckning,
ca 3 % av fallen, varför man kan bortse därifrån i detta sammanhang.

I nedanstående tablå är antalet barn som varit föremål för förebyggande åtgärder
samt barn och ungdom som under ett visst år omhändertagits (nyttillkomna)
för skyddsuppfostran eller samhällsvård ställda i relation till hela antalet
barn i vissa åldrar. Vid förebyggande åtgärder har relationstalen beräknats
per 1 000 barn under 21 år, vid skyddsuppfostran per 1 000 barn under 18 år och
vid samhällsvård per 1 000 barn under 16 år.

	1940	1946	1950	1955	1959	1960
Förebyggande åtgärder	1, 5	2, 3	2, 5	4, 0	6, 5	7, 4
Skyddsuppfostran	0, 6	0, 6	0, 6	0, 5	0, 8	0, 9
Samhällsvård	4, 4	4, 4	5, 3	5, 2	5, 1	5, 3

Barnavårdsmannaskap

Barnavårdsmannaförordnanden. Alltsedan år 1917 skall barnavårds-
man alltid förordnas för barn med utomäktenskaplig börd. År 1940 gavs det ock-
så möjlighet för barnavårdsnämnd att förordna om barnavårdsman för barn med
inomäktenskaplig börd, såvida endast en av föräldrarna har vårdnaden om barnet
och denna själv gör framställning till nämnden. I vissa fall kan nämnden, även
utan att framställning görs, förordna om barnavårdsman. Uppdraget att vara
barnavårdsman upphör när barnet fyller 18 år, men förordnandet kan förlängas
utöver denna ålder (till 21 år), liksom även upphöra dessförinnan, om behov av
barnavårdsman ej längre föreligger.

Antalet barn med förordnad barnavårdsman vid slutet av år 1960 var 133 923,
vilket betyder att vart 15:e barn under 18 år hade förordnad barnavårdsman. An-
talet under år 1960 nyttillkomna förordnanden var 26 988 fördelade på 7 731 för
iä-barn och 19 257 för uä-barn. Detta är bruttoantalet nyttillkomna, d v s inklu-
sive barn vars förordnanden överflyttats från annan barnavårdsnämnd. Nettoan-
talet nyttillkomna var 18 632 varav 13 240 för uä-barn.

Den i efterföljande tablå redovisade ökningen av antalet barn med förordnad
barnavårdsman under senare år kommer som syns nästan helt på iä-barnen. De-
ras antal har sedan år 1955 ökat med 28 %. Mätt i relation till antalet iä-barn
under 18 år, har antalet ökat från 15, 7 per 1 000 iä-barn under 18 år till 20, 5
år 1960. I detta sammanhang kan påpekas att antalet hem- och äktenskapsskill-
nader varit praktiskt taget konstant under samma tid.

År	Iä- barn	Uä- barn	Till- hoppa	Per 1000 barn un- der 18 år	Därv nyttill- komna ¹⁾
1940	3 548	95 355	98 903	62	..
1946	9 589	85 135	94 724	55	19 995
1950	18 440	84 393	102 833	54	22 602
1955	32 175	87 809	119 984	60	24 148
1958	38 254	90 242	128 766	63	24 957
1959	40 228	91 112	131 340	64	25 366
1960	41 098	92 825	133 923	67	26 988

¹⁾ Inklusive från annan barnavårdsnämnd överflyttade

TAB S. ANTAL BARNAVÅRDSMANNAFÖRORDNANDEN ÅR 1960, LANSVIS

	Barnavårdsmanneförordnanden den 31 dec 1960				Nyttillkomna för- ordnanden ²⁾	
	Antal	Per 1 000 av be- folk- ningen under ¹⁾ 18 år	därav uä- barn	iä- barn	uä- barn	iä- barn
Stockholms stad	15 653	82,7	11 018	4 635	1 922	380
Stockholms län	7 823	58,5	5 117	2 706	884	351
Uppsala "	3 283	72,9	2 077	1 206	263	100
Södermanlands "	4 115	66,0	2 587	1 528	345	233
Östergötlands "	6 285	65,3	4 030	2 255	581	287
Jönköpings "	2 884	36,8	1 920	964	248	136
Kronobergs "	1 663	39,7	1 152	511	108	62
Kalmar "	3 399	54,0	2 262	1 137	278	167
Gotlands "	1 270	79,3	959	311	83	37
Blekinge "	2 257	59,2	1 742	515	194	48
Kristianstads "	3 952	57,8	2 696	1 256	306	169
Malmöhus "	11 561	72,7	7 490	4 071	1 124	573
därav Malmö	4 711	81,2	3 021	1 690	547	250
Hallands "	1 774	39,0	1 208	566	129	92
Göteb o Bohus "	9 340	57,9	6 869	2 471	1 005	250
därav Göteborg	6 793	66,8	5 156	1 637	767	130
Älvsborgs "	5 472	55,5	3 329	2 143	452	377
Skaraborgs "	3 052	45,4	2 235	817	287	134
Värmlands "	5 355	71,5	3 943	1 412	472	208
Örebro "	5 033	73,6	3 119	1 914	464	272
Västmanlands "	5 232	78,9	3 208	2 024	476	280
Kopparbergs "	5 752	73,9	4 129	1 623	574	216
Gävleborgs "	7 556	96,5	5 841	1 715	849	265
Västernorrlands "	7 001	89,5	5 263	1 738	644	227
Jämtlands "	4 538	116,1	3 739	799	504	112
Västerbottens "	4 343	60,0	3 128	1 215	524	178
Norrbottnens "	5 330	61,8	3 764	1 566	524	238
Summa	133 923	66,8	92 825	41 098	13 240	5 392

1) Enligt 1960 års folkräkning

2) Exkl från annan barnavårdsnämnd överflyttade.

Av tabell S framgår hur antalet barnavårdsmanneförordnanden varierar mellan de olika länen. I relation till folkmängden i hithörande åldersgrupper har Jämtlands län det största antalet förordnanden, medan Jönköpings, Hallands och Kronobergs län redovisar det lägsta antalet. Beträffande andelen förordnanden för inomäktenskapliga barn, visar denna också stora lokala variationer.

En översikt av anledningarna till att barnavårdsmanneförordnats under år 1960 för barn i äktenskap ges i efterföljande tablå.

	Antal	%
Nyttillkomna ää-barn med barnavårdsman 1)	5 392	100
därav på grund av		
söndring	335	6, 2
hemskillnad	2 800	51, 9
äktenskapsskillnad	2 106	39, 1
ena maken död eller vårdnaden		
fråntagen den ene av samboende		
föräldrar	14	0, 3
pågående process om vårdnaden	137	2, 5

1) Exkl under året överförda från annan barnavårdsnämnd

Fastställande av faderskap. En av barnavårdsmannens funktioner är att söka få faderskapet till utomäktenskapliga barn fastställt. Av de över 92 000 uä-barnen med förordnad barnavårdsman hade vid slutet av år 1960 91 % av barnen fått faderskapet fastställt; andelen har ej undergått någon förändring under 1950-talet. För 86 % av dessa hade detta skett genom erkännande och för övriga genom dom.

Av de drygt 8 000 barn för vilka faderskapet ej fastställts var vid slutet av år 1960 närmare hälften under 3 år, vilket framgår av följande tablå. Dessutom framgår, att barnen var yngre i städerna än på landsbygden.

	Städer	Lands- bygd
Antal uä-barn utan fastställt faderskap	5 181	3 306
därav, i %		
ofödda	10, 0	5, 1
0- 1 år	26, 1	18, 3
1- 2 "	20, 9	15, 5
3-15 "	39, 4	54, 3
16 år och däröver	3, 6	6, 7

Barnavårdsmän. Vid slutet av år 1960 var antalet barnavårdsmän 1 529 mot 1 826 år 1955. Som framgår av nedanstående tablå, vilken visar fördelningen på stad och landsbygd samt antalet förordnanden per barnavårdsman under ett antal år, har minskningen av antalet barnavårdsmän oavbrutet fortsatt sedan början av 1940-talet. Antalet förordnanden (dvs barn) per barnavårdsman har däremot ökat mycket kraftigt. Detta torde sammanhånga med, speciellt beträffande städerna, att kommunala tjänstemän har barnavårdsmannaskapet som huvudsaklig syssla. Av tablå framgår vidare att kvinnornas andel ökat starkt inom detta område.

År	Städer		Landsbygd			
	Antal barnavårdsmän	därav kvinnor i %	Antal förordn per bvm	Antal barnavårdsmän	därav kvinnor i %	Antal förordn per bvm
1940	547	53, 7	67	5 774	10, 7	11
1946	424	62, 3	98	3 958	16, 9	13
1950	343	69, 7	142	3 439	21, 0	16
1955	331	79, 5	186	1 495	29, 6	39
1958	310	81, 9	220	1 309	33, 3	46
1959	314	82, 5	225	1 250	35, 5	49
1960	312	82, 1	234	1 217	36, 5	50

Bidragsförskott och utfyllnadsbidrag

Om fader eller moder, som enligt rättsens beslut eller skriftligt avtal är förpliktad att betala underhållsbidrag för sitt barn och underlåter att göra detta, kan barnavårdsnämnden, oberoende av vårdnadshavarens eller barnets ekonomiska ställning, förskottera bidraget upp till ett visst belopp. Nämnden har sedan att söka utkräva beloppet av den underhållsskyldige. Bidragsförskott utgår tills barnet fyllt 16 år.

Bidragsförskott utgår med det belopp som bestäms i avtal eller dom. Maximibeloppet var 720 kr per barn och år t o m den 30 juni 1960, men höjdes till 996 kr den 1 juli samma år. Atskilliga äldre underhållsbidrag löper emellertid med lägre belopp trots att alla underhållsbidrag, fastställda före den 1 januari 1955, uppräknats enligt en särskild lag om generell höjning av familjerättsliga underhållsbidrag. Med hänsyn till detta har man infört ett utfyllnadsbidrag, avsett för barn vilkas underhållsbidrag är lägre än 720 kr om året. Utfyllnadsbidraget skall täcka skillnaden mellan 720 kr och det fastställda underhållsbidragets belopp, men får endast beviljas, om det lägre underhållsbidraget fastställts före den 1 april 1957.

Antalet barn med bidragsförskott var under redovisningsåret drygt 74 000. Deras antal har, som syns av nedanstående tablå, ökat kraftigt under senare år såväl absolut som i förhållande till folkmängden. De redovisade genomsnittsbeloppen är lägre än maximibidraget, vilket dels beror på att bidragsförskott högst kan utgå med det belopp som bestämts i resp avtal och dels på att de nyttjkomna resp avgångna barnen med bidragsförskott som regel ej åtnjutit detta under hela året.

År	Antal barn	Per 1 000 barn under 16 år	Högsta utbetalda belopp, kr	Genomsnittl belopp, kr	Totalt 1 000-tal kr
1940	29 705	21,2	250	193	5 700
1946	24 610	15,6	250	198	4 900
1950	38 320	22,1	250	199	7 600
1955	51 972	28,5	600	431	22 400
1958	65 805	35,7	720	549	36 153
1959	69 022	37,9	720	559	38 576
1960	74 262	42,0	996 ¹⁾	(720) 605	44 897

Totalt utbetalade kommunerna över 44 milj kr i bidragsförskott under redovisningsåret 1960, varav ca 14 milj kr till barn på landsbygden och 30 milj kr till barn i städerna. Antalet bidragsmottagare var 56 635.

I tabell T redovisas antalet barn som erhållit bidragsförskott eller utfyllnadsbidrag länsvis, dels absolut och dels i relation till hela antalet barn under 16 år, samt dessutom de genomsnittliga bidragsbeloppen. De tre största städerna Stockholm, Göteborg och Malmö redovisar därvid den högsta frekvensen barn med bidragsförskott. Beträffande utfyllnadsbidrag hade Jämtlands län den högsta frekvensen.

1) Maximibeloppet höjdes 1 juli.

TAB T. BIDRAGSFÖRSKOTT OCH UTFYLLNADSBIDRAG ÅR 1960, LÄNSVIS

	Bidragsförskott			Åter- betalt bidrags- förskott i % av utbetalt bidrags- förskott	Utfyllnadsbidrag		
	antal barn	per 1 000 av be- folkningen under 1) 16 år	genom- snitts- belopp, kr		antal barn	per 1 000 av be- folkningen under 1) 16 år	genom- snitts- belopp, kr
Stockholms stad	13 776	83,3	645	57,74	2 922	17,7	115
Stockholms län	4 761	40,2	602	45,39	1 276	10,8	117
Uppsala	1 562	39,1	627	44,13	536	13,4	116
Södermanlands	1 871	34,0	585	47,12	827	15,0	133
Östergötlands	3 132	37,0	565	48,33	1 752	20,7	139
Jönköpings	1 450	20,9	443	42,84	821	11,9	90
Kronobergs	716	19,4	620	39,48	510	13,8	172
Kalmar	1 707	30,8	603	49,88	1 004	18,1	142
Gotlands	625	44,1	604	43,47	413	29,1	118
Blekinge	1 187	35,8	576	47,63	663	20,0	133
Kristianstads	1 651	27,5	558	45,87	1 114	18,5	134
Malmöhus	7 247	51,9	573	51,57	2 976	21,3	120
därav Malmö	3 547	69,5	603	51,36	1 286	25,2	106
Hallands	861	21,4	602	41,07	552	13,7	136
Göteborgs län	7 795	54,5	650	42,08	2 166	15,2	116
därav Göteborg	6 336	70,3	656	42,67	1 564	17,3	114
Älvsborgs	2 709	31,1	570	40,41	1 232	14,2	129
Skaraborgs	1 386	23,3	566	39,93	852	14,3	143
Värmlands	2 656	40,1	582	48,21	1 325	20,0	130
Örebro	2 165	36,1	613	49,91	980	16,3	119
Västmanlands	2 256	38,4	597	46,04	985	16,8	118
Kopparbergs	2 506	36,4	589	42,85	1 202	17,5	121
Gävleborgs	3 403	49,3	642	49,65	1 705	24,7	117
Västernorrlands	3 009	43,8	629	52,55	1 590	23,1	133
Jämtlands	1 845	53,7	562	52,56	1 058	30,8	130
Västerbottens	1 721	27,0	549	54,03	985	15,4	127
Norrbottnens	2 265	29,7	611	43,17	1 012	13,3	143
Summa	74 262	42,0	605	48,84	30 458	17,2	126

1) 1960 års folkräkning

Av de barn som erhöll bidragsförskott, var 52 % födda inom äktenskapet. Denna andel är betydligt större i städerna (57 %) än på landsbygden (42 %).

Den bidragsskyldige fadern eller modern blir som tidigare nämnts ersättningskyldig till barnavårdsnämnden för utgivet bidragsförskott. Under år 1960 inbetalades till barnavårdsnämnderna sammanlagt 21,9 miljon kr från sammanlagt 41 000 bidragsskyldiga fäder och mödrar. Beloppet motsvarar 49 % av de år 1960 utbetalda förskotten. Högsta återbetalningsprocenten redovisar Stockholms stad.

Under år 1960 har av kommunerna i utfyllnadsbidrag utbetalats 3,8 miljon kr. Av detta belopp kommer 1,9 miljon kr på landsbygden och 1,8 miljon kr på städerna. Antalet bidragsmottagare var 25 800.

Nettokostnaden för utgivna bidragsförskott samt utfyllnadsbidrag var 26,8 milj kr år 1960. Av detta belopp svarar kommunerna för 1/4 och staten för 3/4.

Arbetsföreläggande

Enligt BvL 72 § kan försumliga föräldrar, vilkas barn omhändertagits för samhällsvård eller skyddsuppfostran, samt föräldrar, som försummar fastställd bidragsskyldighet, erhålla arbetsföreläggande. Under år 1960 beslutades om arbetsföreläggande i 1 031 fall, varav 986 för försummad fastställd bidragsskyldighet. I hälften (514) av fallen resulterade beslutet i att underhållsbidrag blev erlagt.

Under år 1960 begärde barnavårdsnämnderna dessutom handräckning för inställande till arbete efter beslut om arbetsföreläggande i 336 fall. Av dessa hade 131 beslutats under året.

II. BARNAVÅRDSANSTALTER ÅR 1960

Barnhemmen

Varje landsting och stad utom landsting skall enligt § 40 barnvårdslagen svara för att inom området förefintliga behov av olika slag av barnhemsvård blir tillgodosedda. Var och en utarbetar därför en plan för barnhemsvårdens ordnande, vilken skall underställas Kungl Maj:t för fastställande. Till de barnhem som är upptagna i dessa planer ("barnhem inom barnhemsplan") utgår statsbidrag. Till "barnhem utom barnhemsplan" utgår i allmänhet inte statsbidrag i någon form. Nedanstående redogörelse bygger på uppgifter ur de årsredogörelser barnhemmen lämnar till socialstyrelsen, som är tillsynsmyndighet över denna verksamhet. I redogörelsen behandlas enbart de barnhem som ingår i barnhemsplanerna (181 eller 89 % av samtliga).

Barnhemmen indelas i fyra grupper: a) spädbarnshem, på vilka vårdas späda barn (ej fyllda 1 år), som ej åtföljs av sina mödrar; b) mödrahem, för vård av späda barn, som åtföljs av sina mödrar, eller väntande mödrar; c) upptagningshem, för tillfällig vård och uppfostran samt observation av barn som fyllt 1 år samt d) barnhem för varaktig vård, för vård och uppfostran under längre tid av barn som fyllt 1 år. I några fall förekommer dessutom mödra- och spädbarnshem, vilket är en kombination av a) och b).

Antal barnhem mm. I tabell U redovisas antalet barnhem av olika kategorier samt antalet platser. Omkring hälften av barnhemmen är upptagningshem. Under senare år har både antalet barnhem och platser minskat. Sedan 1955 har antalet barnhem minskat med 17 % och platsantalet med 15 %.

TAB U. BARNHEMMEN VID SLUTET AV ÅR 1960

	Barnhem drivna av landsting		stad utom landsting		övriga anordnare		Tillhoppa	
	hem	platser	hem	platser	hem	platser	hem	platser
Spädbarnshem	18	463 ¹⁾	15	406 ¹⁾	4	110 ¹⁾	37	979 ¹⁾
Mödrahem	7	90 ¹⁾	7	94 ¹⁾	7	97 ¹⁾	21	281 ¹⁾
Mödra- och spädbarnshem	2	62	2	95	1	36	5	193
därav för mödrar		21		31		12		64
barn		41		64		24		129
Upptagningshem	36	799	27	903	18	398	81	2 100
Hem för varaktig vård	13	194	4	52	20	320	37	566
Samtliga	76	1 608	55	1 550	50	961	181	4 119
" år 1959	85	1 693	55	1 561	53	1 036	193	4 290
" 1958	84	1 750	45	1 396	64	1 280	193	4 426
" 1957	88	1 806	47	1 421	70	1 348	205	4 575

¹⁾ Avser plats för moder eller moder med barn.

Antal vårdade, beläggning mm. Av tabell V framgår att antalet under året vårdade barn uppgick till drygt 12 000 och antalet mödrar till drygt 900. Om korrektion sker för barns flyttning mellan olika barnhem kan ca 11 600 barn sägas ha vårdats på barnhem under året. Av de under året vårdade barnen kvarstod vid årets slut ca 1/5. Denna andel är naturligtvis högst på hem för varaktig vård och lägst på upptagningshemmen.

Beläggningen (= medeltalet vårdade per dag i procent av antalet disponibla platser) på barnhemmen har under år 1960 - i likhet med föregående år - varit 71 %.

TAB V. FÖRÄNDRINGAR I ANTALET VÅRDADE UNDER ÅR 1960

	Antal vårdade	därav utskrivna	kvarvaran- de vid årets slut	Kvarvaran- de i % av antalet vårdade
Spädbarnshem	2 925	2 249	676	23,1
Mödrahem	1 454	1 193	261	18,0
därav mödrar	818	674	144	17,6
barn	636	519	117	18,4
Mödra- och spädbarnshem	629	529	100	15,9
därav mödrar	113	105	8	7,1
barn	516	424	92	17,8
Upptagningshem	7 197	5 955	1 242	17,3
Hem för varaktig vård	839	448	391	46,6
Samtliga	13 044	10 374	2 670	20,5
därav barn	12 113	9 595	2 518	20,8

TAB W. MEDELTALET VÅRDADE PER DAG I % AV ANTALET DISPONIBLA PLATSER (GENOMSNTTLIG BELÄGGNING) PÅ BARNHEM AV OLIKA SLAG ÅR 1960

	Genomsnittlig beläggning på barnhem			Samtliga
	drivna av landsting	stad utom landsting	övriga anordnare	
Spädbarnshem	70,4	85,8	79,6	77,8
Mödrahem	52,9	73,1	53,8	60,0
Mödra- och spädbarnshem	60,9	65,5	84,2	67,5
därav mödrar	44,6	22,5	53,8	35,6
barn	69,2	86,4	99,5	83,4
Upptagningshem	67,5	71,5	71,0	69,9
Hem för varaktig vård	69,6	71,7	72,2	71,3
Samtliga	67,5	75,0	71,1	71,2

Barnens och mödrarnas ålder. Barn, som vårdas på mödrahem, spädbarnshem samt mödra- och spädbarnshem är nästan undantagslöst under 1 års ålder. På upptagningshemmen var, som framgår av följande tablå mer än hälften av barnen ej fyllda 7 år, medan på hem för varaktig vård förskolebar-
nen utgjorde knappt 1/4.

	Barn som vid årets slut var placerade på			
	upptagningshem		hem för varaktig vård	
	antal	%	antal	%
1-2 år	304	24,5	24	6,1
3-6 "	440	35,4	63	16,1
7-9 "	164	13,2	62	15,9
10- "	334	26,9	242	61,9
Tillhopa	1 242	100	391	100

De på mödrahem intagna mödrarnas ålder framgår av efterföljande tablå.
De unga mödrar som ej fyllt 20 år, utgjorde mer än 4/10 av samtliga.

	Antal mödrar	%
-17 år	150	20,2
18-19 "	159	21,5
20-24 "	270	36,4
25 år eller äldre	162	21,9
Samtliga	741	100

Varifrån barnen kommer vid inskrivningen och vart de tar vägen efter utskrivningen. Av tabell X framgår att 71 % av barnen kom från sina föräldrahem. Av de övriga kom 20 % från "annat håll" dvs förlossningsanstalter, kroppssjukhus etc, medan ett fåtal flyttats över från ett barnhem till ett annat eller från fosterhem. Barnen på hem för varaktig vård kom i stor utsträckning från annat barnhem, t ex från upptagningshem, eftersom den tid barnet får vård på ett sådant hem är begränsad till ca 1 år.

TAB X. VARIFRÅN UNDER 1960 PÅ BARNHEM INSKRIVNA BARN KOMMIT

	Antal inskriv- na barn	därav, i %, som kommit från			
		föräld- rahem	foster- hem	annat barn- hem	annat håll
Spädbarnshem	2 247	42,1	0,9	2,6	54,4
Mödra- och spädbarnshem	253	51,0	1,2	2,8	45,0
Upptagningshem	6 046	84,1	6,7	2,6	6,6
Hem för varaktig vård	442	46,4	17,6	21,3	14,7
Samtliga	8 988	70,8	5,7	3,5	20,0

Av tabell Y framgår att 68 % av barnen vid utskrivningen sänts till föräldrahem medan 21 % erhöll vård i fosterhem. De övriga överfördes för vård till andra barnhem, anstalter för psykiskt efterblivna, sjukhus etc.

TAB Y. VARTHÄN UNDER ÅR 1960 FRÅN BARNHEM UTSKRIVNA BARN
TAGIT VÄGEN

	Antal utskriv- na barn	därav, i %, som avgått till					
		föräld- rahem	foster- hem	annat barn- hem	ung- doms- vårds- skola	sinnes- slöan- stalt	annat håll
Spädbarnshem	2 249	53,2	35,9	4,0	-	0,4	6,6
Mödra- och spädbarnshem	271	53,9	33,2	4,1	-	0,7	8,1
Upptagningshem	5 955	75,7	13,8	2,2	1,1	0,6	6,6
Hem för varaktig vård	448	38,6	31,5	6,0	3,3	2,7	17,9
Samtliga	8 923	67,5	20,8	2,9	0,9	0,6	7,2

Skolundervisning. I normalklass gick de flesta (76 %) av barnen på upptagningshem medan endast 40 % av barnen på hem för varaktig vård erhöLL sådan undervisning.

	Procentuella andelen under- visade barn	
	Upptagnings- hem	Hem för var- aktig vård
Normalklass	76,2	39,2
Hjälpklass	19,3	53,2
Särskola	0,7	3,1
Annan skola	3,8	4,5
Tillhoppa	100	100

Personalen på barnhemmen. Antalet anställda vid slutet av år 1960 var 1 976, vari även ingår deltid- och arvodesanställda. Bland de arvodesanställda finns läkare, redogörare m fl.

	Antal anställda			Antal hel- tidsanställda per 100 vårdplatser
	heltid	deltid	arvode	
Spädbarnshem	440	39	52	45
Mödrahem	72	9	31	26
Mödra- och spädbarnshem	72	6	6	37
Upptagningshem	796	70	96	38
Hem för varaktig vård	211	11	65	37
Samtliga	1 591	135	250	37
" år 1959	1 703	120	263	40
" " 1958	1 597	96	230	35
" " 1957	1 755	154	..	38

Då det som bestämmer personalbehovet oftare torde vara hemmets platsantal än antalet vårdtagare, har i ovanstående tablå antalet heltidsanställda satts i relation till antalet platser. Störst är personalbehovet på spädbarnshemmen och lägst på mödrahemmen. Mödrahemmens låga tal beror naturligtvis på att

mödrarna själva i viss utsträckning hjälper till på dessa hem.

För övrigt kan nämnas att 682 (35 %) av de anställda vid årets slut tillhandahålls bostäder av barnhemsanordnarna. Av dessa bostäder svarade landstingen för 328.

Barnhemmens ekonomiska förhållanden. Bruttokostnaden för barnhemsvården uppgick under år 1960 till 33, 2 milj kr mot 32, 5 milj kr föregående år. Per vård dag motsvarar detta en kostnad av 31, 39 kr resp 29, 30 kr. I det följande skall närmare redogöras för hur utgiften per vård dag är fördelad på olika poster mm. Redogörelsen bygger på uppgifter från hem, som varit öppna under hela året och som lämnat bearbetningsbara uppgifter.

Om från bruttokostnaden dras utgiften för personalens pensionering och personalens ersättning för kost och logi samt ersättning från annan anstalt erhålles nettoutgiften. Denna uppgick till 30, 12 kr per vård dag under år 1960 mot 27, 88 kr föregående år.

I tabell Z redovisas bruttokostnadernas fördelning på olika delposter. Den största posten är avlöningar till personalen (inkl pensionsavgifter som erlagts av hemmens huvudmän). Denna post utgör i genomsnitt 70 % av bruttokostnaden. Av de övriga posterna är utgiften för kosthåll störst (ca 11 % av bruttokostnaden).

Som tidigare nämnts uppgick driftskostnaderna för barnhemsvården under år 1960 till 33, 2 milj kr. Av tabell A framgår vilka olika slag av inkomster som förekommer, samt till vilka belopp de uppgår per vård dag räknat. Vissa av dessa inkomster är fixerade. Så är t ex förhållandet med de avgifter ett hem upp bär för meddelad vård (3 kr per vård dag - från 1 juli 4, 50 kr) och statens bidrag (1, 50 kr per vård dag). Att de i tabell A angivna beloppen inte överensstämmer med ovan angivna beror på vissa brister i redovisningen.

TAB Z. UTGIFTER PER VÅRDDAG FÖRDELADE PÅ OLIKA POSTER, ÅR 1960

	Spädbarnshem	Mödrahem	Mödra- o spädbarnshem	Upptagningshem	Hem för varaktig vård	Samtliga barnhem
	kr	kr	kr	kr	kr	kr
Avlöningar	22, 79	18, 23	23, 43	22, 63	19, 07	21, 95
Expeditionskostnader	0, 22	0, 38	0, 19	0, 26	0, 28	0, 26
Sjuk- och tandvård	0, 44	0, 31	0, 35	0, 24	0, 22	0, 30
Övriga utgifter	0, 44	1, 12	0, 35	0, 60	0, 90	0, 62
Kosthåll	2, 56	4, 71	3, 57	3, 56	3, 96	3, 42
Värme, el mm	1, 43	2, 25	2, 04	1, 42	1, 67	1, 53
Tvätt och renhållning	0, 94	0, 45	0, 59	0, 68	0, 53	0, 71
Inventariers underhåll	0, 75	1, 02	0, 76	1, 47	2, 26	1, 34
Fastigheters underhåll	0, 60	1, 62	0, 82	0, 81	1, 32	0, 87
Hyror	0, 52	0, 51	0, 29	0, 37	0, 23	0, 40
Summa utgifter per vård dag	30, 67	30, 62	32, 39	32, 05	30, 44	31, 39
Nettoutgift per vård dag	29, 55	28, 49	31, 28	30, 86	28, 88	30, 12

TAB A. INKOMSTER PER VÄRDDAG FÖRDELADE PÅ OLIKA POSTER, ÅR 1960

	Landsting	Stad utom landsting	Övriga an- ordnare	Samtliga barnhem
	kr	kr	kr	kr
Vårdavgifter	4,05	3,30	4,02	3,74
Ersättning från egen personal	2,15	1,39	1,99	1,81
Ersättning från andra anstalter	0,19	0,13	0,21	0,17
Diverse	0,09	0,22	0,65	0,27
Bidrag från staten	1,48	1,96	1,61	1,70
Bidrag från landsting som icke äger hemmet	0,77	1,26	6,68	2,30
Bidrag från stad utom lands- ting som icke äger hemmet	0,15	0,09	5,27	1,28
Bidrag från andra	0,12	0,17	0,20	0,16
Att tackas av huvudman	19,74	28,36	5,39	19,96
Summa inkomst per vård dag	28,74	36,88	26,03	31,39

I driftskostnaderna ingår givetvis ej kostnader för nyanläggningar och större reparationer. Dessa uppgick under år 1960 till ca 195 000 kr (0,43 kr per vård-
dag) och kom huvudsakligen på gruppen övriga anordnare.

En översikt av barnhemmens finansiering får man av efterföljande tablå, där de skilda inkomstposterna redovisas dels till sin absoluta storlek, dels till den relativa andel de utgör av totalbeloppet. Övriga bidrag omfattar donationer, fon-
der etc.

	1 000-tal kronor	%
Statens bidrag	1 803	5,4
Landstingens andel	10 524	31,7
Landstingsfria städernas andel	12 652	38,1
Vårdavgifter	4 003	12,0
Ersättning från personalen	1 917	5,8
Övriga bidrag	2 338	7,0
Summa	33 237	100

Barnkolonierna

Barnkolonierna är barnvårdsanstalter för sluten vård och uppfostran av barn under sommaren eller eljest under viss begränsad del av året.

Antal kolonier mm. Redogörelsen i följande avsnitt bygger på de verksamhetsberättelser kolonianordnarna årligen skall insända till socialstyrelsen. För verksamhetsåret 1960 har bearbetats uppgifter rörande 581 kolonier. I allt kan antalet verkamma kolonier under år 1960 beräknas till 597 stycken.

Av tabell A framgår att de flesta redovisade kolonierna är belägna inom Stockholms och Hallands län, medan det lägsta antalet - fränsett Stockholms stad - redovisas för Gotlands län.

Kolonianordnarna utgörs företrädesvis av föreningar och kommuner (eller kommunala organ för vilka kommunerna bestrider den huvudsakliga kostnaden för koloniernas drift), vilket framgår av tabell Ö.

TAB Ä. ANTAL KOLONIER OCH BARN PÅ KOLONIER ÅR 1960, LANSVIS

	Antal kolonier	platser	barn
Stockholms stad	1	60	42
Stockholms län	84	3 766	4 198
Uppsala "	11	395	423
Södermanlands "	34	1 785	2 357
Ostergötlands "	24	868	1 257
Jönköpings "	11	448	569
Kronobergs "	5	158	175
Kalmar "	19	736	1 076
Gotlands "	6	235	321
Blekinge "	5	253	264
Kristianstads "	45	1 858	3 658
Malmöhus "	20	573	1 189
Hallands "	70	2 578	4 237
Göteborgs o Bohus "	53	1 982	3 132
Älvsborgs "	20	703	1 352
Skaraborgs "	6	148	148
Värmlands "	17	479	882
Örebro "	21	966	1 567
Västmanlands "	12	510	671
Kopparbergs "	46	1 628	2 084
Gävleborgs "	9	267	379
Västernorrlands "	22	784	1 092
Jämtlands "	13	428	500
Västerbottens "	14	498	584
Norrbottnens "	13	488	523
Summa	581	22 594	32 680
År 1959	589	22 279	34 101
" 1958	610	24 106	35 016
" 1957	634	24 582	37 066

TAB Ö. KOLONIERNA FÖRDELADE EFTER ANORDNARE, ÅR 1960

	Kolonier		Platser		Mottagna barn	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Kommuner	162	27,9	6 847	30,3	12 195	37,3
Landsting	4	0,7	105	0,5	178	0,5
Barnens dags- och maj- blommeföreningar, Solstic- kan	92	15,8	3 950	17,5	5 522	16,9
Tbc-, nykterhets-, reli- giösa och övriga förenin- gar	300	51,6	10 959	48,5	13 912	42,6
Industrier, enskilda personer	23	4,0	733	3,2	873	2,7
Summa	581	100	22 594	100	32 680	100

Aldersfördelning mm. Barnens ålder framgår av tabell AA. På kommunernas kolonier utgör de yngsta barnen (under 8 år) en betydligt mindre andel än på övriga kolonier. Vidare kan nämnas att de minsta kolonierna har större andel yngre barn än övriga kolonier, vilket framgår av nedanstående tablå.

	Antal barn	därav, i %, i åldern	
		-7 år	8- år
-29 platser	8 879	32,3	67,7
30-49 "	11 790	16,9	83,1
50-74 "	5 514	6,3	93,7
75- "	6 497	18,4	81,6
Summa	32 680	19,6	80,4

TAB AA. BARNEN PÅ KOLONIER FORDELADE EFTER ÅLDER, ÅR 1960

	Antal barn	därav, i %, i nedanstående ålder, år			
		-5	6-7	8-11	12-
Kommuner	12 195	6,1	9,3	69,3	15,3
Landsting	178	16,9	16,3	51,7	15,2
Barnens dags- och majblommeföreningar, Solstickan	5 522	5,5	13,6	68,9	12,1
Tbc-, nykterhets-, religiösa och övriga föreningar	13 912	9,8	12,6	59,8	17,8
Industrier, enskilda personer	873	15,3	18,6	45,2	20,8
Summa	32 680	7,9	11,7	64,5	16,0

Vistelsens längd. I genomsnitt vistades varje barn 37 dagar på koloni. Den genomsnittliga vistelsetiden hos olika kategorier anordnare framgår av följande tablå. Någon nämnvärd förändring av denna siffra har ej skett under den senaste 5-årsperioden.

	Antal barn	Medeltal dagar per barn
Kommuner	12 195	32
Landsting	178	28
Barnens dags- och majblommeföreningar, Solstickan	5 522	38
Tbc-, nykterhets-, religiösa och övriga föreningar	13 912	41
Industrier, enskilda personer	873	42
Summa	32 680	37

Personalen på kolonierna består till största delen av föreståndare, ko-
kerskor och biträden. Det totala antalet anställda uppgick till 4 167 personer
år 1960. Dessa personer förde själva med sig ca 625 barn, vilka dock ej ingår
i den tidigare redovisningen.

I tabell AB redovisas de genomsnittliga månadslöner som utbetalades under 1960. I beloppen ingår semesterersättning ca 5 % och i förekommande fall fritt vivre ca 165 kr per månad. Förutom att det föreligger skillnader i lönesättningen mellan olika kategorier anordnare märks en viss skillnad i lön på kolonier av olika storlek, vilket framgår av nedanstående tablå.

TAB AB. PERSONALENS LÖNER PER MÅNAD (BRUTTO) FÖRDELADE EFTER KOLONIANORDNARE

	Lön per månad (kr) för					
	före- stån- dare	biträdan- de före- ståndare	hus- mor	kokers- ka	vård- biträ- den	övrig perso- nal
Kommuner	832	599	730	712	544	607
Landsting	(1 366)	(1 543)	-	(804)	700	(471)
Barnens dags- och maj- blommeföreningar, Solstickan	850	546	812	731	562	598
Tbc-, nykterhets-, religiösa och övriga föreningar	932	639	840	752	567	609
Industrier, enskilda personer	1 004	(503)	(1 366)	820	566	602
Summa	893	607	817	738	561	606

Värden inom parentes baseras på 10 eller färre observationer

	Bruttolön per månad (kr) för		
	föreståndare	kokerska	vårdbitråde
-29 platser	881	716	557
30-49 "	880	733	535
50-74 "	929	769	586
75- "	949	793	595
Summa	893	738	561

Koloniernas ekonomi. I tabell AC redovisas de olika utgiftsposterna för ett antal större anordnargrupper. Därvid framgår att avlöningar till personalen och kosthållet var de största utgiftsposterna och tog tillsammans i anspråk 65 % av hela dagutgiften. Återstoden upptas av kostnader för lokal, värme, lyse, renhållning, tvätt, läkarvård m m.

På vilket sätt kolonierna finansierat sin verksamhet framgår av tabell AD, där koloniernas inkomster angivits per vårdag. Största inkomstkällan är de kommunala bidragen (21 %) samt statsbidragen (10 %). Som framgår av tabellen täcker inte bidragen och utgifterna mer än omkring 60 % av vårdkostnaderna, varför kolonianordnarna själva får ikläda sig de resterande kostnaderna.

TAB AC. UTGIFTER PER VÅRDDAG FÖRDELADE PÅ OLIKA POSTER,
ÅR 1960

	Kom- muner	Lands- ting	Barnens dags- o majblom- meföre- ningar, Solsticken	Tbc-, nykter- hets-, religiö- sa o öv- riga före- ningar	Indu- strier, enskilda personer	Samt- liga kolo- nier
	kr	kr	kr	kr	kr	kr
Avlöningar	4, 20	6, 78	3, 09	3, 90	2, 81	3, 84
Kosthåll	3, 68	3, 75	3, 65	3, 63	3, 71	3, 65
Lokalkostnader	0, 47	-	0, 30	0, 48	0, 88	0, 46
Övriga utgifter	4, 04	2, 47	2, 90	3, 56	3, 72	3, 60
Summa utgifter per vårdag	12, 40	13, 00	9, 94	11, 57	11, 13	11, 55
Antal kolonier	162	4	90	296	21	573

TAB AD. INKOMSTER PER VÅRDDAG FÖRDELADE PÅ OLIKA POSTER,
ÅR 1960

	Kom- muner	Lands- ting	Barnens dags- o majblom- meföre- ningar, Solstic- kan	Tbc-, nykter- hets-, religiö- sa o öv- riga före- ningar	Indu- strier, enskilda personer	Samtliga kolonier
	kr	kr	kr	kr	kr	kr
Kommunala bidrag	1, 01	-	0, 77	4, 19	0, 12	2, 45
Landstingsbidrag	0, 10	-	0, 15	0, 40	-	0, 25
Statsbidrag	1, 47	0, 38	0, 91 ¹⁾	1, 06	0, 57	1, 15
Bidrag från Majblomman	0, 10	-	0, 39 ¹⁾	0, 28	-	0, 23
" " Solsticken	0, 08	-	0, 27 ¹⁾	0, 37	-	0, 25
" " Barnens dag	0, 12	-	0, 67 ¹⁾	0, 22	-	0, 26
Kapitalavkastning	0, 16	-	0, 25	0, 25	0, 65	0, 23
Vårdavgifter	0, 40	-	0, 24	1, 57	2, 18	0, 97
Övriga inkomster	0, 72	0, 34	1, 07	1, 41	2, 03	1, 14
Att tackas av huvudman	8, 23	12, 28	5, 23	1, 82	5, 58	4, 63
Summa inkomst per vårdag	12, 40	13, 00	9, 94	11, 57	11, 13	11, 55
Antal kolonier	162	4	90	296	21	573

1) Avser bidrag till annan lokalförening

En översikt av koloniernas finansiering får man av den efterföljande tabllån, där de skilda inkomstposterna redovisas dels till sin absoluta storlek, dels till den relativa andel de utgör av totalbeloppet. Kostnaderna för koloniverksamheten uppgick till nära 14 milj kr (12,9 milj kr år 1959).

	1 000-tal kronor	%
Kommunernas bidrag	2 951	21, 2
Landstingsbidrag	298	2, 1
Statens bidrag	1 388	10, 0
Barnens dags bidrag	309	2, 2
Majblomman och Solsticken	575	4, 1
Vårdavgifter	1 174	8, 4
Övriga inkomster	1 650	11, 9
Att täckas av huvudman	5 578	40, 1
Summa	13 923	100

Av statens bidrag på 1,4 milj kr kommer ca 810 000¹⁾ kr på koloniernas drift, medan resten är bidrag till resekostnader. Driftbidraget, vilket är behovsprövat, utgick under år 1960 till 496 kolonianordnare (eller 99 % av de statsbidrags-sökande). Antalet barn för vilka statsbidrag utbetalats var närmare 25 800.

I "övriga inkomster" ingår dels avkastning av kapitalfonder, resultat av insamlingar av olika slag etc, dels också anslag från olika håll. Nykterhetsföreningar, som själva ordnar kolonier, erhåller således ofta medel från någon riksorganisation, vilket också ofta är fallet med religiösa och andra föreningar.

Barnvårdsanstalter för halvöppen barnavård

Anstalter för halvöppen barnavård är en gemensam beteckning för olika barnvårdsinstitutioner för vård och uppfostran av barn i förskoleåldern samt yngre skolbarn under begränsad del av dygnet. Dessa institutioner är av tre slag, nämligen a) daghem för barn från spädbarnsåldern till barn i skolpliktig ålder; b) lekskolor för barn i åldern 4-7 år och c) eftermiddagshem (fritidshem) för barn som går i skolan.

Redogörelsen bygger på de uppgifter som institutionerna lämnar till socialstyrelsen i samband med ansökan om statsbidrag.

Antal institutioner och platser. I tabell AE redovisas antalet institutioner av olika slag samt deras platsantal vid slutet av vissa år. Därvid framgår att lekskoleverksamheten undergått en kraftig utveckling sedan år 1950. Platsantalet har sedan 1950 mer än fördubblats. Ökningen av platsantalet vid dag- och eftermiddagshem uppgick endast till omkring 5 %. Sedan år 1950 har dock antalet barn i de här aktuella åldrarna minskat rätt mycket, varför tillgången på platser förbättrats mer än som framgår av de givna procenttalen. Mätt i relation till folkmängden har totala antalet platser ökat från 26 per 1 000 barn under 10 år till 49 mellan åren 1950 och 1960.

1) Vid tiden för koloniernas redovisning hade driftbidrag ännu ej utbetalats till alla kolonianordnare, varför beloppet ej överensstämmer med det beviljade driftbidraget som för redovisningsåret 1960 uppgick till 898 500 kr.

TAB AE. ANTAL INSTITUTIONER OCH PLATSER

Vid slutet av år	Institutioner med				Platser			
	dag- hem	lek- skolor	efter- mid- dagshem	S:a ¹⁾	dag- hem	lek- skolor	efter- mid- dagshem	S:a
1950	313	477	107	725	9 708	18 743	2 364	30 815
1955	314	671	118	915	10 015	27 769	2 340	40 124
1956	302	708	112	939	10 322	30 535	2 420	43 277
1957	309	760	121	995	10 510	31 911	2 615	45 036
1958	315	795	126	1 035	10 763	33 379	2 745	46 887
1959	304	861	121	1 104	10 035	35 086	2 450	47 571
1960	309	922	130	1 170	10 270	38 373	2 450	51 093
därav								
Stockholm	117	228	76	319	4 157	8 505	1 570	14 232
Göteborg	44	83	11	119	1 365	3 507	177	5 049
Malmö	19	24	-	39	693	1 068	-	1 761

¹⁾ Daghem, lekskola och eftermiddagshem kombineras ofta inom en institution, varför summan av dessa överstiger antalet institutioner.

Av tabellen framgår vidare att institutionerna framför allt är koncentrerade till de två största städerna. Platsantalet i Stockholms och Göteborgs institutioner utgjorde ca 40 % av samtliga. Per 1 000 barn under 10 år var antalet platser 124 i dessa städer jämfört med hela rikets platsantal som var 49.

Institutionernas fördelning på huvudmän. Hur institutionerna fördelar sig på huvudmän åren 1958-1960 framgår av tabell AF. Som synes har kommunernas (och landstingens) andel av institutionerna ökat något och var vid slutet av år 1960 drygt 62 % av samtliga. För 31 % av institutionerna stod olika föreningar och industrier som huvudmän, medan endast 7 % drevs i privat regi.

TAB AF. ANTAL INSTITUTIONER FÖRDELADE PÅ HUVUDMÄN 31 DEC 1958-1960

	Institutioner		
	1958 ¹⁾	1959 ¹⁾	1960 ¹⁾
Kommuner och Landsting	532	647	728
Föreningar	398	345	335
Industrier	34	32	27
Privata	71	80	80
Summa	1 035	1 104	1 170

¹⁾ Därav 2 drivna av landsting

Personalen på institutionerna. Personalen vid daghem, lekskolor och eftermiddagshem utgörs av föreståndarinnor, förskollärare - tidigare barn-trädgårdslärarinnor - barnsköterskor, ekonomipersonal och övrig personal. Av förskollärarna, som tjänstgör som föreståndarinnor eller avdelningslärarinnor, krävs utbildning vid statsunderstött förskoleseminarium. Ett fåtal med annan utbildning har erhållit dispens. Antalet föreståndarinnor inklusive avdelningslärarinnor vid de statsunderstödda institutionerna under de tre senaste budgetåren redovisas i tabell AG som även visar antalet förskollärare med utländsk examen.

Som framgår av tabellen har antalet verksamma förskollärare ökat med 10 % mellan budgetåren 1957/58 och 1959/60. Antalet nyanställda har däremot varit konstant eller ca 240 per år liksom även antalet återanställda (ca 50 per år). Avgången från institutionerna budgetåret 1959/60 var 234 (12 %). Av materialet framgår vidare att av de under budgetåret 1959/60 nyanställda 73 % (eller 179) utexaminerats under 1959. Betraktar man till sist förskollärarnas åldersfördelning vid utgången av år 1959 framgår att ca hälften var under 30 år, medan blott 13 % var över 45 år. Medelåldern var 34 år.

TAB AG. PERSONAL SOM VARIT I TJÄNST VID DE STATSUNDERSTÖDDA INSTITUTIONERNA UNDER NÅGON DEL AV BUDGETÅREN 1957/58, 1958/59 OCH 1959/60

	1957/58	1958/59	1959/60	därav nyanställda
Personal	1 766	1 867	1 938	250
därav				
förskollärare	1 706	1 804	1 871	246
barnavårdslärarinnor	22	22	22	-
förskollärare med utländsk examen	38	41	45	4

Formerna för statens stöd. Det statliga stödet till den halvöppna barnavården kan utgå i fyra former: 1) engångsbidrag från allmänna arvsfonden till inrättande av daghem, lekskolor och eftermiddagshem ävensom till sanering eller ombyggnad av redan befintliga institutioner; 2) driftbidrag till institutionerna; 3) driftbidrag till förskoleseminarier för utbildning av personal samt 4) bidrag till försöksverksamhet. Bidragens storlek under de senaste budgetåren framgår av nedanstående tablå.

	Statens stöd (1 000-tal kr)			
	Arvsfonden	Driftbidrag till institutioner	Driftbidrag till förskoleseminarier	Försöksverksamhet rörande daghemmen
1955/56	685	3 011	291	..
1956/57	471	3 054	382	..
1957/58	551	4 052	384	24
1958/59	877	4 214	449	91
1959/60	1 372	4 600	425	83
1960/61	703	4 768	528	69

III. UNGDOMSVÅRDSSKOLORNA ÅR 1960

Ungdomsvårdsskolorna, officiellt betecknade skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, är skolor för vård av barn och ungdom som omhändertagits av barnavårdsnämnden för skyddsuppfostran på grund av visad vanart. Dessa skolor indelas i följande grupper: a) skolhem för barn i skolpliktig ålder och b) yrkesskolor för barn och ungdom som avslutat sin skolgång. Dessutom kan barnen och ungdomarna såsom villkorligt utskrivna eller utackorderade erhålla vård i enskilt hem, inackorderingshem etc. På socialstyrelsens skolbyrå förs ett register över barn och ungdomar som blivit intagna på ungdomsvårdsskola. Vissa uppgifter om de under året aktuella eleverna överförs på särskilda statistik kort. Följande redogörelse bygger på uppgifter från dessa kort och omfattar alla elever som varit föremål för vård under året.

Antal skolor, elever mm. Antalet skolor vid slutet av år 1960 var 25, som framgår av tabell AH. Av dessa skolor var 16 avsedda för manliga elever, varav 4 skolhem, 11 yrkesskolor och 1 kombinerat skolhem och yrkesskola. Antalet platser på ungdomsvårdsskolorna har under året ökat med omkring 120. Av samtliga platser var 73 % avsedda för manligt klientel.

Som syns av tabellen har antalet elever minskat med 95 sedan föregående år och var vid årsskiftet 1 527. Orsakerna till minskningen är ändrade utskrivningsregler i samband med den nya barnavårdslagens ikraftträdande den 1 januari 1961. Av samtliga elever vistades drygt 60 % på skolorna, medan 27 % av eleverna var villkorligt utskrivna och 12 % utackorderade. Av eleverna var 500 flickor.

TAB AH. UNGDOMSVÅRDSSKOLORNA VID SLUTET AV ÅREN 1958-1960

	Antal skolor	disp antal platser	därav för pojkar	Antal ungdomar under skolans tillsyn	därav intagna på skolorna	villkorligt utskrivna	utackorderade
Skolhem ¹⁾	6	199	171	256	167	68	21
Yrkesskolor ¹⁾	20	750	522	1 271	774	338	159
Summa ²⁾	1960 25	949	693	1 527	941	406	180
"	1959 25	826	591	1 622	826	616	180
"	1958 22	728	514	1 502	750	609	143

1) Beträffande Lövsta har alla elever födda 1946 eller senare förts till skolhemmet medan resten förts till yrkesskolan.

2) Nettoantal skolor

Vid årsskiftet 1960-61 var samtliga disponibla platser belagda. För övrigt kan nämnas att 24 ungdomar stod på skolornas väntelistor den 31 december 1960. Alla dessa ungdomar väntade på plats på yrkesskola.

Antal elever som

nyintagits	794
återintagits efter utackordering eller villkorlig utskrivning	660
utackorderats	276
villkorligt utskrivits	944
slutligt utskrivits	711
avförda för avtjänande av straff	128
avförda för vård på annan anstalt m m	43

Vidtagna åtgärder. I ovanstående tablå redovisas de åtgärder som vidtagits under år 1960.

Antalet nyintagna var högre än under de två föregående åren (630 år 1959 och 538 år 1958). Även antalet slutligt utskrivna har ökat kraftigt jämfört med de närmast föregående åren då antalet var ca 340. Detta sammanhänger med införandet av den nya barnavårdslagen. Den medger ej vård utom skola i det egna hemmet, varför de elever som vid årsskiftet vistades i sina hem blev slutligt utskrivna. Eftervården har i flertalet fall överlämnats till barnavårdsnämnden för fortsatt samhällsvård. Vidare kan nämnas att 186 elever under året överflyttats till annan ungdomsvårdsskola och att av de villkorligt utskrivna barnen och ungdomarna var sjuende varit utskrivna från skolan mer än en gång under året.

Elevernas ålder. Elevernas fördelning efter ålder och kön redovisas i nedanstående tablå.

	Antal inskrivna elever den 31 dec 1960					
	på skolorna		villkorligt utskrivna eller utackorderade		nyttillkomna	
	pojkar	flickor	pojkar	flickor	pojkar	flickor
Antal elever	673	268	354	232	566	228
däruv, i %, i åldern						
9-14 år	13,5	8,2	0,8	0,4	11,3	9,2
15-17 "	67,6	58,2	60,5	40,1	69,1	69,7
18- "	18,9	33,6	38,7	59,5	19,6	21,1

Det framgår att pojkarna genomgående var yngre än flickorna, liksom att flertalet elever befann sig i 15-17-årsåldern. Det framgår vidare att mycket få ungdomar blev utackorderade eller villkorligt utskrivna före fyllda 15 år. Av materialet kan dessutom utläsas att av de nyintagna barnen och ungdomarna 4/5 var under 18 år medan bland de slutligt utskrivna 99 % var över 18 år. Medelåldern för skolhemseleverna var ca 16 år medan den för yrkesskoleeleverna var drygt 18 år.

Eleverna fördelade efter vanartsfaktorer. De barn och ungdomar som är elever vid ungdomsvårdsskolorna har omhändertagits på grund av visad vanart. På vilket sätt denna tagit sig uttryck redovisas i tabell AI, i vilken eleverna fördelats efter orsakerna till omhändertagandet. Därvid har eleverna fördelats efter samtliga angivna vanartsfaktorer och förekommer sålunda i vissa fall under flera av de angivna faktorerna.

Av tabellen framgår att den ojämförligt vanligaste orsaken till omhändertagande av pojkarna är "andra egendomsbrott" (dvs andra än billån). Bland de nytillkomna flickorna var sexuell vanart och vagabondering de mest förekommande vanartsfaktorerna.

TAB AI. FÖRDELNING ENLIGT VANARTSTYP, ÅR 1960

	Kvarvarande				Nyttillkomna			
	pojkar		flickor		pojkar		flickor	
	antal	%	antal	%	antal	%	antal	%
Antal elever	1 027		500		566		228	
därav omhändertagna på grund av:								
allmän svårfostran	119	11,6	74	14,8	30	5,2	16	7,0
skolkning, skolrubbning	193	18,8	66	13,2	76	13,3	21	9,0
billån	357	34,8	13	2,6	227	40,1	4	1,8
andra egendomsbrott	920	89,6	196	39,1	500	89,6	94	41,2
misshandel	69	6,7	3	0,6	45	7,9	-	-
sexuell vanart	59	5,8	262	52,3	34	5,9	116	50,9
vagabondering	101	9,8	244	48,9	56	9,8	108	47,4
alkoholmissbruk	206	20,1	121	24,2	125	22,0	68	29,8
annan vanart	45	4,4	6	1,2	25	4,3	4	1,8

Vårdtidens längd. De slutligt utskrivna eleverna har i tab AJ fördelats efter den skoltyp från vilken de utskrivits och deras genomsnittliga vårdtid har uppdelats på olika vårdssätt.

Den totala medelvårdtiden för de 711 från skola slutligt utskrivna eleverna var 2 år och 9 månader. Denna siffra omfattar således samtliga perioder på skolan samt tiden som utackorderad och villkorligt utskriven. För de olika skoltyperna (= från den skola eleven utskrevs) var totala medelvårdtiden följande: För skolhem 2 år och 4 månader samt för yrkesskolor 3 år.

TAB AJ. DEN GENOMSNITTLIGA VÅRDTIDENS LÅNGD FÖR SLUTLIGT
UTSKRIVNA ELEVER , ÅR 1958-1960

	Antal elever	Antal dagar		vilk utskr och/el utack	hela vård- tiden
		på skola första vårdtid	resterande vårdtid		
Yrkesskolor					
pojkar	363	292	142	491	925
flickor	199	373	162	722	1 257
Skolhem (pojkar och flickor)					
Tillhopa år 1960	711	328	128	547	1 003
1959	332	382	187	754	1 323
1958	343	401	141	725	1 267